

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

ANALIZĂ DIAGNOSTIC inițială

CU PRIVIRE LA SITUAȚIA ECONOMIEI SOCIALE ÎN REGIUNEA CENTRU

PROIECT

CONSOLIDAREA ECONOMIEI SOCIALE ÎN REGIUNEA SUD-MUNTENIA ȘI ÎN REGIUNEA CENTRU

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programului Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenorialului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358

CUPRINS

1	Contextul și metodologia de realizare a analizei diagnostic: <ul style="list-style-type: none"> - Contextul proiectului - Obiectivele analizei diagnostic - Metodologia de realizare a analizei diagnostic - Limitele analizei diagnostic 	4
2	Repere privind situația socio-economică la nivelul Regiunii Centru: <ul style="list-style-type: none"> - Date generale - Context economic și social 	7
3	Cadrul de reglementare și funcționare a economiei sociale în România: <ul style="list-style-type: none"> - Cadrul conceptual - Reglementări în domeniu și tipologia structurilor de economie socială - Actori relevanți în domeniul economiei sociale - Educația și formarea profesională continuă în domeniul economiei sociale 	29
4	Repere regionale privind structurile de economie socială	32
5	Surse și resurse de informare privind economia socială	41
6	Concluzii și propuneri	54
7	Anexe	55

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Listă abrevieri

ANOFM - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
AJOFM - Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
AJPIS - Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială
ADR - Agenția pentru Dezvoltare Regională
ANPD - Autoritatea Națională pentru Persoane cu Dizabilități
ANDPDCA - Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptii;
ANES - Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați
ASE - Academia de Studii Economice din București
BNR- Banca Națională a României
COR- Clasificarea Ocupațiilor din România
CAR - Casă de Ajutor Reciproc
CARP - Casă de Ajutor Reciproc a Pensionarilor
CARS - Casă de Ajutor Reciproc a Salariaților
CIRIEC - Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă
CNPV- Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice
DGASPSC - Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
INS - Institutul Național de Statistică
ICCV- Institutul de Cercetare a Calității Vieții
INCSMPS - Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale
MMJS - Ministerul Muncii și Justiției Sociale
MMPS - Ministerul Muncii și Protecției Sociale
MFE - Ministerul Fondurilor Europene
MFP - Ministerul Finanțelor Publice
ONG - Organizație neguvernamentală
ORC - Oficiul Registrului Comerțului
ONRC - Oficiul Național al Registrului Comerțului
POSDRU - Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
POCU - Programul Operațional Capital Uman
UPA - Unitate protejată autorizată
UNDP - Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
VMG - Venitul minim garantat

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

I. CONTEXTUL ȘI METODOLOGIA DE REALIZARE A ANALIZEI DIAGNOSTIC

Contextul proiectului

Analiza diagnostic inițială privind situația economiei sociale în Regiunea Centru, este un rezultat al proiectului “*Consolidarea coeziunii economice și sociale în Regiunea Sud-Muntenia și în Regiunea Centru*”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programului Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4 Incluziunea socială și combaterea sărăciei, Componenta 1 Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale, proiect implementat de Asociația Exino în parteneriat cu Asociația Întreprinderilor Mici și Mijlocii Covasna (ASIMCOV), în perioada octombrie 2019 - septembrie 2022.

Scopul proiectului este consolidarea coeziunii economice și sociale în regiunile Sud-Muntenia și în Regiunea Centru în vederea combaterii sărăciei și integrării socio economice a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile.

Obiectivele specifice ale proiectului sunt conturate pe cinci direcții:

1. Realizarea unui pachet de 2 analize diagnostic privind domeniul economiei sociale la nivelul fiecărei regiuni de implementare vizată de proiect (o analiză diagnostic la începutul perioadei de implementare în vederea adaptării activităților proiectului la specificul economiei sociale din cele două regiuni de dezvoltare și o analiză diagnostic la finalul perioadei de implementare a proiectului în vederea monitorizării evoluției în timp a economiei sociale la nivel regional).
2. Realizarea a 6 parteneriate cu actorii relevanți de pe piața forței de muncă, din sistemul de învățământ/de asistență medicală/ de asistență socială /servicii de ocupare sau din administrația locală, în vederea creșterii implicării în furnizarea de servicii pentru grupurile vulnerabile.
3. Îmbunătățirea competențelor profesionale pentru un număr de 104 persoane care doresc să înființeze întreprinderi sociale/întreprinderi sociale de inserție, din cele două regiuni de implementare a proiectului, prin participarea la programe de formare.
4. Încurajarea și sprijinirea dezvoltării antreprenorialului social prin acordarea de sprijin financiar de minimis și prin furnizarea unui program amplu de consiliere/consultanță și mentorat destinat persoanelor care au depus planurile de afaceri selectate pentru finanțare în vederea înființării și dezvoltării de a 21 de întreprinderi sociale/întreprinderi sociale de inserție.
5. Dezvoltarea unui ecosistem de antreprenariat social incluziv prin dezvoltarea a 21 de întreprinderi sociale/întreprinderi sociale de inserție și crearea a 105 noi locuri de muncă în vederea creșterii gradului de ocupare cu accent pe persoanele provenind din grupurile vulnerabile.

Conform cerințelor proiectului, *Analiza diagnostic privind situația economiei sociale în Regiunea Centru* va fi publicată pe pagina web a Asociației Exino și va fi transmisă către actorii relevanți din domeniul economiei sociale și din domenii conexe, reprezentând totodată o resursă de informare pentru grupul țintă din cadrul proiectului, în perioada inițierii și realizării planurilor de afaceri pentru înființarea de întreprinderi sociale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Obiectivele analizei diagnostic

Nevoia de analiză privind domeniul economiei sociale și dinamica acestui sector în România și în mod particular, la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare vizată de proiect, este una de actualitate prin tematica abordată și de mare interes din perspectiva nevoii de a furniza date și informații recente, actuale cu privire la domeniul menționat.

În acest context, pornind de la obiectivele proiectului, având în vedere momentul realizării analizei diagnostic și relevanța pe care aceasta trebuie să o aibă pentru grupul țintă care va fi inclus în proiect și pentru alți actori de la nivel regional, au fost setate următoarele obiective ale analizei diagnostic pentru Regiunea Centru:

1. Analiza și descrierea unor repere privind situația socio-economică la nivelul Regiunii Centru, cu impact pentru sectorul de economie socială.
2. Descrierea cadrului de organizare/reglementare și funcționare a structurilor/entităților specifice economiei sociale.
3. Analiza existenței și funcționării întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție localizate în Regiunea Centru.
4. Identificarea vulnerabilităților în dinamica sectorului economiei sociale și a oportunităților relevante pentru dezvoltarea acestui sector (atât din perspectivă generală cât și în funcție de specificul regional).

Metodologia de realizare a analizei diagnostic

Perspectiva metodologică propusă pentru realizarea analizei diagnostic inițială privind situația economiei sociale în Regiunea Centru, a îmbinat metode cantitative de culegere a informațiilor cu metode calitative, bazându-se în principal pe următoarele metode:

- Analiza documentară a unor documente relevante de politică publică corelate domeniului de analiză, a cadrului de reglementare și de raportare, a strategiilor și planurilor de dezvoltare de la nivel regional/județean/local, a unor reviste și articole specifice domeniului. O listă extinsă de documente a fost realizată cu acest scop în perioada de pregătire a analizei diagnostic, ea fiind completată pe parcursul analizei unor documente care furnizau informații privind alte surse relevante de informare și pe măsura identificării în mediul on-line a unor documente și informații relevante;
- Analiza secundară a unor date statistice din surse oficiale (INS, ICCV, MMJS, MFE, ANOFM, AJOFM, ONRC, BNR, ANPD, ADRCentru) și din studii/cercetări realizate de diverse organizații neguvernamentale, structuri academice sau instituții publice, precum și a informațiilor rezultate în urma cererilor transmise către instituții/autorități în baza Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public (AJOFM și ORC din Regiunea Centru, MMJS, MFE, ONRC).

Realizarea de interviuri cu persoane reprezentative din cadrul AJOFM localizate la nivelul Regiunii Centru.

Limitele analizei diagnostic

Una dintre limitările existente în realizarea analizelor diagnostic, derivă din insuficiența unor date statistice actuale referitoare la funcționarea structurilor de economie socială, precum și a unor studii/cercetări recente privind evoluția sectorului de economie socială la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Dat fiind faptul că una dintre direcțiile de acțiune pentru colectarea de informații a vizat solicitarea de informații din partea unor instituții/autorități publice în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, este de menționat și reticența unora dintre aceste instituții/autorități publice de a răspunde la timp și/sau complet solicitărilor.

În acest context, *Analiza diagnostic privind situația economiei sociale în Regiunea Centru*, propune explorarea câtorva dimensiuni ale situației economico-sociale din Regiunea Centru prin prisma unor indicatori relevanți pentru domeniul economiei sociale, propune o trecere în revistă a cadrului de reglementare și de funcționare a structurilor specifice economiei sociale și a actorilor relevanți din domeniu, prezentarea situației structurilor de economie socială la nivelul Regiunii Centru din perspectivă cantitativă și din perspectiva unor aspecte funcționale, surprinderea unor vulnerabilități și oportunități ale sectorului la nivel regional, oferind totodată câteva repere utile ca surse și resurse de informare pentru publicul interesat de domeniul economiei sociale.

Analiza diagnostic nu-și propune să analizeze în detaliu funcționarea tuturor formelor/structurilor de economie socială existente la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru, ci să pună accent în special pe analiza aspectelor care țin de existența și funcționarea întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție atestate de AJOFM conform Legii nr. 219/2015.

Considerăm că în forma propusă, *Analiza diagnostic privind situația economiei sociale în Regiunea Centru*, oferă totuși repere suficiente și utile persoanelor interesate, grupului țintă din cadrul proiectului, actorilor din domeniul economiei sociale sau altor entități interesate de acest sector.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

II. REPERE PRIVIND SITUAȚIA SOCIO-ECONOMICĂ LA NIVELUL REGIUNII CENTRU

Înțelegerea contextului existenței și dinamicii sectorului de economie socială într-o regiune sau comunitate, trebuie să pornească de la cunoașterea unor aspecte specifice domeniilor social și economic, întrucât dezvoltarea economică este în strânsă legătură cu dezvoltarea socială.

Din această perspectivă, este necesară prezentarea unor informații și date statistice referitoare la factorii care influențează dezvoltarea economico-socială, la populație și evoluții demografice, șomaj și piața forței de muncă, disparități la nivel regional, la mediul de afaceri și specializarea inteligentă, la serviciile sociale și grupurile vulnerabile, la educație și formare profesională, etc.

2.1. Date generale

Regiunea de Dezvoltare Centru este situată în partea centrală a țării fiind înconjurată de cele 6 regiuni de dezvoltare și este formată din 6 județe - **Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu**. În total Regiunea Centru reprezintă 14,3% din teritoriul României - 34100 km². Din această suprafață județul Mureș reprezintă (19,7%) fiind cel mai mare, iar cea mai mică este județul Covasna cu 10,9%.

În viziunea Uniunii Europene, pentru a facilita diminuarea sau chiar eradicarea disparităților regionale prin implementarea de programe și proiecte finanțate din fonduri europene structurale, au fost constituite regiuni prin delimitarea teritoriilor în unități statistice de tip NUTS. Această clasificare NUTS a stat la baza înființării în 1998 a regiunilor de dezvoltare din România ca unități de NUTS 2. În anul 2010 a fost realizată la nivelul de NUTS 3 o clasificare pentru teritorii puternic urbane și/sau rurale. În România două județe sunt considerate predominant urbane, 25 predominant rurale și 15 echilibrate ca pondere urban-rural (sau de mijloc). În Regiunea Centru, numai județele Sibiu și Brașov sunt clasificate ca fiind de mijloc (între 20 și 50% ponderea populației rurale), celelalte patru fiind considerate județe rurale cu peste 50% populație rurală. (*Adr Centru, 2014*)

Dinamica și configurația rețelei de localități sunt factori care au influențat în mod direct nivelul de dezvoltare socială și economică a Regiunii Centru. Rețeaua de localități din Regiunea Centru este formată din 57 de orașe dintre care 20 sunt municipii (cele mai multe fiind în județele Alba, Brașov, Harghita și Mureș în număr de 4), 357 de comune și 1788 de sate (*Tabel 1*).

Tabel 1. Organizarea administrativ teritorială a Regiunii Centru

	Orașe/Municipii	Din municipii	care	Comune	Sate
Alba	11	4		67	657
Brașov	10	4		48	149
Covasna	5	2		40	122
Harghita	9	4		48	235
Mureș	11	4		91	464
Sibiu	11	2		53	162
Regiunea Centru	57	20		357	1788

Cu scopul consolidării economiei în mod competitiv bazată pe cunoaștere, la nivelul regiunii s-a dezvoltat rețeaua de localități urbane în mod echilibrat, acestea devenind puncte de polarizare pentru comunitățile din împrejurimi, în special rurale. Trei județe, Alba, Mureș și Sibiu, au un număr maxim de 11 orașe, iar la polul opus se află județul Covasna cu 5 orașe (Tabel 2).

Încurajarea, susținerea și dezvoltarea de politici de dezvoltare policentrică la nivelul Regiunii Centru poate contribui la creșterea socio-economică, atât prin extinderea gradului de influență a orașelor mari, cât și prin dezvoltarea orașelor mici și a zonelor rurale (în special prin proiecte integrate implementate în parteneriat). Atunci când cele mai dezvoltate orașe cooperează ca părți ale unui model policentric, ele generează valoare adăugată și acționează ca centre, contribuind atât la dezvoltarea zonelor mai extinse din care fac parte cât și la diminuarea disparităților teritoriale și socio-economice. În același timp, politica teritorială de dezvoltare policentrică ar putea sprijini considerabil competitivitatea Regiunii Centru. (ADR Centru, 2014)

Tabel 2. Ierarhia orașelor ca și poli urbani de importanță națională, regională sau locală.

LOCALITATE	POPULAȚIA TOTALĂ (2011)	CLASIFICARE ESPON	CONF.	LEGEA 351/2001
Municipiul Brașov	253200	Poli de națională	importanță	Poli naționali
Municipiul Sibiu	147245	Poli de regională	importanță	Poli supraregionali
Municipiul Târgu Mureș	134290			
Municipiul Alba Iulia	63536			
Municipiul Sfântu Gheorghe	56006			
Municipiul Mediaș	47204	Poli de locală	importanță	Poli subregionali
Municipiul Miercurea Ciuc	38966			
Municipiul Odorheiu Secuiesc	34257			
Municipiul Reghin	33281			
Municipiul Săcele	30798			
Municipiul Făgăraș	30714			
Municipiul Sighișoara	28102			
Municipiul Sebeș	27019			
Oraș Zărnești	23476			
Municipiul Aiud	22876			
Municipiul Târnăvești	22075			
Municipiul Codlea	21708			
Oraș Cugir	21376			
Municipiul Blaj	20630			
				Poli locali

În Regiunea Centru există *două zone metropolitane* având ca centre polarizatoare polul de creștere Brașov (Zona Metropolitană Brașov) și polul de dezvoltare urbană Târgu Mureș (Zona Metropolitană Târgu Mureș).

Populația rezidentă în Regiunea Centru la 1 iulie 2016 era de 2,34 milioane persoane - aceasta ocupând poziția a 5-a în rândul celor 8 regiuni de dezvoltare ale României, cu o rată de urbanizare de 58%, peste rata națională.

O problemă majoră socială este **fenomenul îmbătrânirii populației**, ponderea vârstnicilor ajungând la 16,8% în anul 2016. La sfârșitul anului 2015 resursele de muncă regionale ajung a

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

circa 1,48 milioane de persoane iar ponderea forței de muncă cu studii superioare a crescut semnificativ, ajungând la 23,7% în anul 2015, iar acest trend se așteaptă să crească și în perioada următoare. În 2015 populația ocupată în zona de agricultură avea o pondere de 19,6% fiind urmată de cea ocupată în industrie cu 29,1%, iar populația ocupată în sectorul serviciilor depășindu-le pe acestea cu un procentaj de 44,4%. Rata șomajului înregistrat la nivelul Regiunii Centru era de 4,4% la sfârșitul anului 2016.

În ultimii 20 ani, populația regiunii s-a redus cu 12,6%, înregistrând unul din cele mai severe ritmuri de declin, iar până în anul 2050 (Tabel 3), potrivit prognozelor demografice, Regiunea Centru ar mai putea pierde alte 25% din populația actuală. Această prognoză este întărită de datele definitive obținute la Recensământul populației din octombrie 2011, care au pus în evidență amploarea declinului demografic din ultimii ani. (ADR Centru, 2017)

Declinul demografic pentru România înseamnă 3 milioane de cetățeni care s-au stabilit în străinătate conform statisticilor Eurostat, iar pe baza estimărilor ADR Centru numărul celor originari din cele șase județe ale regiunii este de 300 mii. Majoritatea celor stabiliți în străinătate fac parte din grupa de vârstă 20-44 ani, acest lucru accentuând dezechilibrele demografice și sociale deja înregistrate la nivel regional.

Tabel 3. Evoluția numărului populației din Regiunea Centru 1990 - 2050.

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2025	2050
Total	2.860.490	2.644.115	2.533.421	2.534.378	2.524.176	2.524.628	2.526.062	2.524.418	2.360.805	2.305.400	1.906.800
Densitatea	83,9	77,5	74,3	74,3	74,0	74,0	74,1	74,0	69,2	67,6	55,9
Urban	1.729.260	1.600.172	1.519.058	1.518.050	1.508.179	1.505.423	1.502.514	1.499.280	1.368.308	...	...
Rural	1.131.230	1.043.943	1.014.363	1.016.328	1.015.997	1.019.205	1.023.548	1.025.138	992.497	...	...
Masculin	1.426.463	1.298.215	1.242.353	1.242.060	1.236.300	1.236.452	1.236.474	1.235.205	1.154.483	1.114.100	...
Feminin	1.434.027	1.345.900	1.291.068	1.292.318	1.287.876	1.288.176	1.289.588	1.289.213	1.206.322	1.191.300	...

Institutul Național de Statistică arată că declinul demografic al Regiunii Centru se va accentua în următorii ani, preconizând că până în anul 2050 populația va scădea, în varianta medie, cu peste 454 mii locuitori (Tabel 4). Nivelul scăzut al fertilității și migrația sunt cauzele principale ale acestor evoluții demografice negative. La nivel județean, județul Alba înregistrează cea mai nefavorabilă dezvoltare demografică, până în anul 2050 putând să piardă alte 30,3% din numărul populației actuale. Celelalte 5 județe ale regiunii au și acestea scăderi demografice chiar dacă acestea sunt mai mici decât cele înregistrate în județul Alba, fiind cuprinse între 25,8% (în județul Harghita) și 7,3% (în județul Sibiu) (Iagar 2017).

Tabel 4. Prognoza numărului populației din județele Regiunii Centru, varianta medie

	2011	2015	2020	2025	2050
Reg. Centru	2360,8	2460,7	2391,6	2305,4	1906,8
Alba	342,4	357,6	341,7	323,6	238,5
Brașov	549,2	584,8	570,6	551,1	468,3
Covasna	210,2	216,8	210,5	202,7	164,6
Harghita	310,9	314,8	305,0	293,2	230,6
Mureș	550,8	570,7	557,2	540,7	436,6
Sibiu	397,3	416,0	406,6	394,1	368,2

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axă prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Evoluția structurii pe grupe de vârstă accentuează procesul de îmbătrânire demografică, ponderea vârstnicilor mărindu-se de la 9,7% în 1990 la 15,4% în anul 2011, 16,9 în 2016 iar prognoza pentru 2050 este de 31,1% (Tabel 5). S-au registrat scăderi și la ponderea populației de 0-14 ani de la 23,8% la 16,4%, acesta grupă ajungând la doar 10% conform studiilor până în 2050. Îmbătrânirea populației va fi cea mai mare provocare demografică și socio-economică a regiunii. Actorii au circa 20 de ani de a găsi soluții pentru stimulării natalității, și pentru îngrijirea vârstnicilor. Echilibrarea situației prognozate va implica efort foarte mare.

Tabel 5. Structura populației pe grupe mari de vârstă și evoluția raportului de dependență demografică și a ratei de îmbătrânire în perioada 1990-2050, (Iagar 2017)

	1990	2000	2005	2011	2025	2050
0-14	23,8	18,2	15,7	16,4	13,0	10
15-64	66,5	69,4	70,6	68,2	69,4	58,6
65+	9,7	12,4	13,7	15,4	17,6	31,1
Raportul de dependență demografică	50,2	44	41,6	46,6	44	71
Raportul de dependență demografică a vârstnicilor	14,5	17,8	19,4	22,6	25	53
Rata îmbătrânirii (‰)	407	679	871	940	1358	3161
Speranța de viață (ani)	70,63	71,70	72,48	74,25	...	...

Cel mai rapid ritm prognozat de îmbătrânire demografică din România se află în Regiunea Centru. O creștere moderată a speranței de viață, s-a înregistrat în perioada 1990-2011, în prezent ajungându-se la 74,25 ani: 78,03 ani pentru femei și 70,58 ani pentru bărbați.

Evoluțiile demografice de mai sus se manifestă în mod diferit dacă sunt analizate în profil teritorial. Există zone cu un puternic dinamism economic și social, spre exemplu zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș sau municipiile Sibiu și Alba Iulia cu zonele, cu care se învecinează, unde numărul populației crește și se menține o structură echilibrată pe grupe de vârstă. În schimb o serie de comune din zona montană, din Podișul Secașelor și din Câmpia Transilvaniei și unele orașele cu un nivel economic redus, în general monoindustriale, afectate de restructurarea industrială, au parte de un proces de îmbătrânire și depopulare (*Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice 2015*).

Mediul rural este cel mai afectat de procesul de îmbătrânire, prognozele demografice arătând o accentuare a acestui fenomen în perioada ce urmează, iar la nivel județean situația cea mai nefavorabilă se înregistrează în județul Alba. Din cauza ponderii populației tinere (0-14 ani), în acest județ raportul de dependență demografică a scăzut în ultimii 20 de ani de la la 53% la 48%, dar până în anul 2050 acesta va ajunge la 78% din cauza creșterii ponderii populației vârstnice. Din cauza acestor modificări ale structurii pe vârste rata îmbătrânirii demografice a crescut de la 455‰ la 1110‰ în 2011, acest indicator putând crește de 4 ori până în anul 2050.

Așa cum cum s-a menționat și mai sus, rata de urbanizare este de 58%, procent care este superioară celei înregistrate la nivel național. Rețeaua localităților urbane este alcătuită din 20 municipii și 37 orașe din care 38 de localități se încadrează în categoria orașelor mici (sub 20.000 de locuitori). Dintre acestea, un municipiu depășește 200 000 locuitori, două municipii

UNIUNEA EUROPEANĂ

au între 100 000 și 200 000 locuitori, 2 municipii au între 50 000 și 100 000 locuitori, 6 orașe au 30 000 și 50 000 locuitori iar 8 orașe au între 20 000 și 30 000 locuitori.

2.2 Context economic

Începând cu anii 2000-2001 climatul economic s-a îmbunătățit, asta după un declin economic, iar anii 2006-2008 au adus consolidarea creșterii economice. Conform datelor B.N.R, după criza economică din anii 2008 - 2010, Regiunea Centru și-a reluat creșterea, aceasta atrăgând până în 2015, investiții străine directe (I.S.D.) în valoare de 5.831 milioane euro (9% din totalul ISD din România). În ceea ce privește totalul investițiilor străine, Regiunea Centru se plasează pe poziția a doua, după Regiunea București-Ilfov. Pe investițiile greenfield, ponderea Regiunii Centru în totalul investițiilor străine din România s-a ridicat la 11,9% în anul 2015 (4,34 miliarde euro) (POR 2010).

Tendința de polarizare economică la nivel regional are o evoluție semnificativă în ultimii ani. Multe localități urbane mici (mai ales foste localități miniere sau orașe monoindustriale) și numeroase localități rurale au o situație economică instabilă și în curs de deteriorare rapidă față de majoritatea activităților economice și îndeosebi cele cu o valoare adăugată brută ridicată se concentrează în orașele mari și în jurul acestora. Gradul de coeziune teritorială se menține scăzut, această situație regăsindu-se și la nivelul întregii țări.

Ritmul și calitatea dezvoltării sunt principalele cauze ale disparităților teritoriale economice la nivelul regiunii, iar prin factori se enumeră următoarele: eficiența și performanța economică, nivelul de producție economică, veniturile, șomajul, gradul de ocupare a forței de muncă, etc. Conform ADR Centru, disparitățile pot fi atenuate prin măsuri potrivite și investiții în economie, educație, infrastructură (în special infrastructură tehnică), cercetare, dezvoltare, inovare, competitivitate, accesibilitate și telecomunicații. Măsurile politice de reducere a disparităților regionale fac parte din politica regională.

Disparități teritoriale între județele Regiunii Centru:

- Diferențe în dezvoltarea orașelor din județele Brașov și Sibiu comparativ cu cele din celelalte patru județe, județul Alba a recuperat semnificativ în ultimii 4-5 ani;
- Diferențe privind accesibilitatea la conexiuni în banda largă la nivel de județ;
- Diferențe dintre reședințele de județ și celelalte orașe din județ;
- Diferențe între mediul urban și cel rural. În mediul rural predomină: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare a economiei (dependența masivă de o singură activitate - agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și conducerii unei afaceri, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă, nivelul scăzut de pregătire profesională, gradul de ocupare a forței de muncă este considerabil mai redus decât în cel urban (datorită activității reduse și numărului scăzut de locuri de muncă).
- Diferențe între comune datorită poziției geografice a acestora, cum sunt de pildă, comunele și zonele izolate (în special cele din zonele montane și greu accesibile) comparativ cu comune favorizate de o poziționare geografică strategică, pe sau la intersecția arterelor principale de transport;
- Diferențe între orașe mici, mijlocii și mari (ADR Centru, 2018).

În analiza cauzelor ce determină disparități socio-teritoriale, trebuie pornit de la premisa că există o dependență lineară între locuire și muncă, între potențiale resurse necesare în dezvoltarea economică, între poziția geografică și căi de comunicație. Nivelul scăzut de dezvoltare economică poate fi explicat de un management defectuos privind utilizarea

resurselor și valorificarea oportunităților existente. Stabilirea sau menținerea premiselor unor condiții de trai adecvate este influențată de dinamica socială și economică aflată în continuă schimbare (ADR Centru, 2018).

Este important să analizăm Regiunea Centru și din punct de vedere al investițiilor atrase, care ajunge la 9% din totalul ISD din România în anul 2015 - investiții străine directe - ceea ce înseamnă 5.831 milioane euro (*date B.N.R.*). Regiunea Centru se află pe poziția a doua, după Regiunea București-Ilfov în ce privește totalul investițiilor străine. Pe investițiile greenfield, ponderea Regiunii Centru în totalul investițiilor străine din România s-a ridicat la 11,9% în anul 2015 (4,34 miliarde euro).

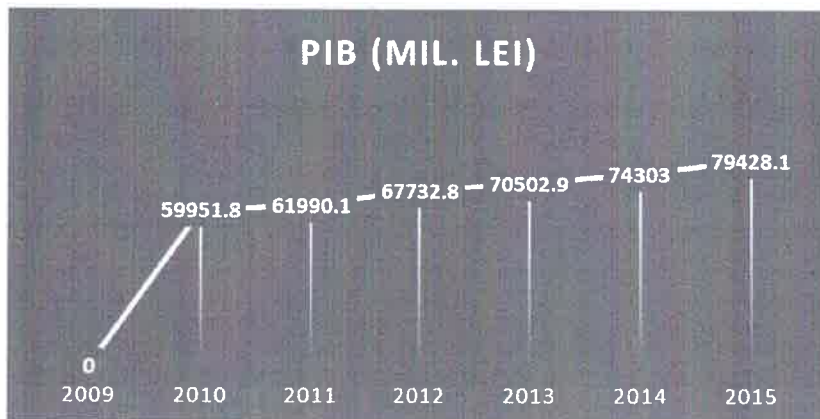

Figura 1. Evoluția PIB-ului în Regiunea Centru între 2009-2015

Din punctul de vedere al utilizării PIB, creșterea s-a datorat, în principal: cheltuieli pentru consum final al gospodăriilor populației, al cărei volum s-a majorat cu 7,4%, contribuind cu 4,8% la creșterea PIB; variației stocurilor, cu o contribuție de +1,1%, consecință a creșterii importante a stocurilor din economie.

O contribuție negativă la creșterea PIB au avut-o formarea brută de capital fix (-0,1%), ca urmare a reducerii volumului său cu 0,7% și exportul net (-0,1%), consecință a creșterii ușor mai accentuate a volumului importurilor de bunuri și servicii comparativ cu cel al exporturilor de bunuri și servicii (+0,09 puncte procentuale), conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică (INS, 2019).

Analizând evoluția PIB la nivelul României și la nivelul Regiunii Centru, exprimat în milioane lei prețuri curente (datele sunt prezentate în Tabelul 6) se observă că evoluția PIB pentru Regiunea Centru urmează tendința națională, cu mențiunea că la nivelul anului 2009 scăderea PIB la nivelul Regiunii Centru a fost mai mică decât nivelul înregistrat la nivel național, urmată de o evoluție ascendentă în perioada 2013 - 2015, ajungând la 4,9% în 2015 comparativ cu 2014. (*Bursa.ro 2019*)

Pe baza analizei PIB la nivelul județelor componente ale Regiunii Centru, actualizate în prețurile pieței) se observă tendința ascendentă pe ansamblul perioadei analizate 2007-2015, cu o ușoară diminuare în perioada 2009-2010 evidențiată și în evoluția indicatorilor analizați anteriori, însă la finalul perioadei analizate nivelul este superior nivelului de la începutul perioadei. Contribuția județelor la formarea PIB regional este corelată și cu populația județelor componente, la nivelul anului 2015 având următoarea contribuție: județul Brașov 30%, județul Mureș și județul Sibiu 20% fiecare, urmate de județul Alba cu 14%, apoi județele Harghita cu 9% și Covasna cu 6,5% (ADR Centru, 2017).

Tabel 6. Evoluția PIB-ului pe județe, sursa Eurostat

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Regiunea Centru	15.204	16.427	14.151	14.332	14.720	15.148	15.941	16.454	17.701
Alba	2.433	2.533	2.097	2.203	2.208	2.273	2.348	2.472	2.643
Brașov	4.189	4.546	4.100	4.189	4.202	4.534	4.807	4.953	5.273
Covasna	1.082	1.161	994	966	1.044	973	1.052	1.060	1.145
Harghita	1.586	1.733	1.458	1.446	1.505	1.468	1.563	1.596	1.655
Mures	3.088	3.219	2.660	2.653	2.736	2.954	3.077	3.245	3.500
Sibiu	2.825	3.235	2.842	2.874	3.025	2.947	3.094	3.127	3.484

Sursa: Eurostat, aprilie 2018

Județul Brașov are cea mai mare contribuție, urmat de județele Mureș și Sibiu, asemănându-se cu județele Alba, Covasna și Harghita. Important este că evoluția PIB la nivelul județelor înregistrează o tendință evidentă de creștere, înregistrată și la nivel regional.

Productivitatea muncii are un rol foarte important. Tratarea problematicei mai întâi în context european este considerată utilă pentru realizarea convergenței și pentru a înțelege mai bine dinamica structurii pe ramuri și decalajele de productivitate din România, țara ce se află într-un proces de adâncire a integrării în UE (CNSP 2019).

Cu toate eforturile depuse, România se clasează sub media europeană în ceea ce privește nivelul dezvoltării economico-sociale, în general, și al productivității muncii naționale. Decalajele foarte mari care separă România în plan structural de situația din țările avansate și față de media europeană la o serie de indicatori de performanță, reprezintă cauza fundamentală, asta la nivel macroeconomic. În primul rând ne referim la distribuția forței de muncă pe cele trei mari sectoare din economie. Dacă în cazul agriculturii și al serviciilor există discrepante majore, în cazul industriei ponderea ocupării este apropiată de cea medie pe plan european. În defavoarea sectorului serviciilor, agricultura, după cum bine se observă este supradimensionată în privința populației ocupate pe care o deține, spre deosebire de economia modernă din alte state unde agricultura și-a restrâns proporția în raport cu celelalte ramuri.

În țările dezvoltate creșterea rapidă a productivității muncii în agricultura a dus la apropierea semnificativă a nivelului său de cel din alte ramuri de activitate. Tendința de a reduce decalajele de productivitate între sectoare și ramuri economice va fi de maximă importanță modificările structurale care se vor produce în viitor în forța de muncă. În cazul României, pe fondul unui nivel mediu foarte scăzut al productivității, comparativ cu situația din UE (de aproximativ 1,5-2 ori mai mic față de celelalte țări foste comuniste, cu excepția Bulgariei, și de 2,5-6,5 ori mai mic față de țările occidentale, cu excepția Luxemburgului), se constată diferența impresionantă dintre agricultură (unde productivitatea reprezintă doar 24,1% din nivelul mediu național), pe de o parte, și industrie și servicii (unde productivitatea reprezintă 139,5% și respectiv 125,0% din media națională), pe de altă parte. Analizând evoluția ratei de creștere a productivității muncii/persoană ocupată în perioada 2005-2015 la nivel național, se observă scăderea înregistrată în perioada 2009-2010, urmată de o tendință ascendentă în perioada următoare.

Condițiile de pe piața forței de muncă se îmbunătățesc. Piața forței de muncă a continuat să se dezvolte în 2015 și în 2016, ca urmare a creșterii puternice a PIB-ului. Șomajul a scăzut de la 6,8% în 2015 la 6,0% în 2016 și se apropie de nivelurile minime de dinainte de criză. S-a preconizat că va crește într-un ritm modest în perioada 2017-2018 (IRES 2018).

În sectorul serviciilor au fost create locuri de muncă spre deosebire de agricultură și industrie, ceea ce reflectă schimbările din structura economiei. Populația activă continuă să se reducă. Începând cu anul 2007, populația a scăzut cu 6%, scădere clasată pe a treia poziție ca amploare în UE. Populația României este în proces de îmbătrânire și se aproximează că, până în anul 2020, populația cu vârstă de muncă (20-64 ani) se va reduce cu încă 4%, în timp ce numărul persoanelor vârstnice este probabil să crească cu 13% până în 2060. Luând în considerare migrarea continuă preconizată în special în rândul tinerilor, precum și numărul limitat de migranți care se întorc în țară, România riscă să piardă în continuare resurse de forță de muncă, ceea ce poate duce la încetinirea creșterii productivității și la frânarea convergenței veniturilor, precum și reducerea potențialului de creștere.

În 2016 s-a realizat o cercetare privind repartizarea pe județe a soldului ISD făcând parte din raportul BNR privind Investițiile străine directe. Conform metodologiei utilizate, întreprinderile cercetate exhaustiv sunt întreprinderile ISD având cel puțin 20 de salariați, precum și întreprinderile considerate atipice, respectiv cele având sub 20 de salariați, dar cu cifra de afaceri sau capitalul social de peste 30 milioane lei sau care au atras credite pe termen lung de la investitorii străini direcți sau de la companii nerezidente din grupul acestora în valoare de peste 15 milioane lei. Astfel, la finalul anului 2016 soldul ISD în întreprinderile cu cel puțin 20 de salariați și în întreprinderile atipice era următorul: 35% în județul Brașov (2.132 milioane euro), 18% în județul Alba (1.075 milioane euro), 28% în județul Mureș (1.735 milioane euro), 15% în județul Sibiu (893 milioane euro), câte 2% în fiecare din județele Covasna (132 milioane euro) și Harghita (104 milioane euro). Această distribuție reflectă orientarea investitorilor străini la nivelul Regiunii Centru precum și potențialul de dezvoltare în viitor al acestora.

Accelerarea creșterii economice susținută și de influxurile de investiții străine directe precum și de absorbția fondurilor europene a fost însă însoțită de o tensionare a echilibrului macroeconomic, reflectată în adâncirea deficitului bugetar și a balanței comerciale. Astfel, deficitul bugetului general consolidat a atins plafonul de 3 la sută din PIB stabilit de Pactul de stabilitate și creștere, evoluția având cauze exclusiv structurale. Potrivit estimărilor Comisiei Europene, deficitul structural al anului 2016 s-a situat la un nivel de 2,6 la sută din PIB, cu două puncte procentuale peste cel înregistrat în anul anterior.

UNIUNEA EUROPEANĂ

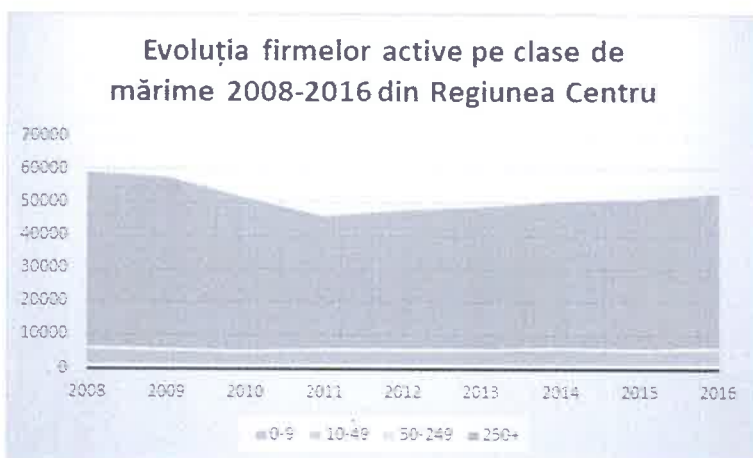
Instrumente Structurale
2014-2020

După o analiză a activității de comerț exterior per ansamblu la nivelul economiei naționale, se constată o tendință de diminuare a ponderii soldului balanței comerciale în PIB până la nivelul anului 2014, urmată de o creștere a deficitului balanței comerciale. Considerând cele de mai sus, la nivelul Regiunii Centru se observă și tendința de creștere a ponderii soldului balanței comerciale în PIB accentuându-se și soldul pozitiv al acestei balanțe. Tendința înregistrată la nivel național de mărire a deficitului balanței comerciale nu se înregistrează și la nivelul Regiunii Centru, pentru care în 2015 ponderea soldului balanței comerciale în PIB regional este de +4,52%, însă mai scăzut față de nivelul înregistrat în 2014 de +8,22%, cel mai ridicat din cadrul perioadei analizate. Această dezvoltare trebuie privită în strânsă legătură și cu creșterea avantajelor deținute de Regiunea Centru la nivel național, în comparație cu celelalte regiuni ale României.

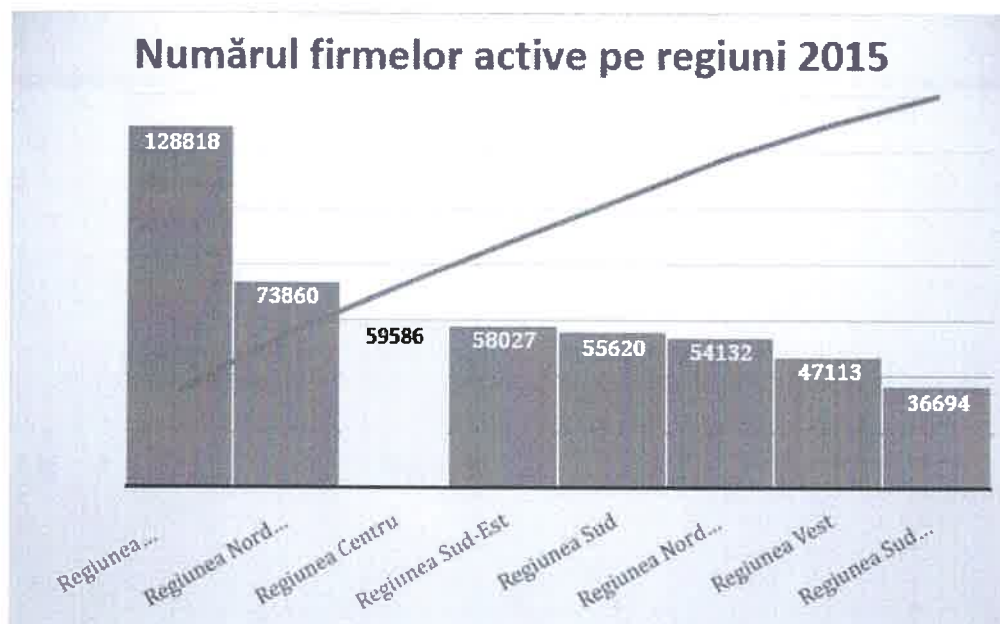
Situația întreprinderilor

În anul 2015, în Regiunea Centru s-au registrat un număr total de 59586 întreprinderi active, din care 87,3% sunt microîntreprinderi (0-9 salariați), 10,3% întreprinderi mici (10-49 salariați), 2% întreprinderi mijlocii (50-249 salariați) și doar 223 firme (0,4% din total), se situau în categoria întreprinderilor mari. Criza economică și modificările în ce privește regimul fiscal au afectat negativ mediul de afaceri din regiune, numărul de întreprinderi active reducându-se cu 13697 (cca 20%) într-o perioadă relativ scurtă (2008-2011).

Anii următori aduc o redresare vizibilă, numărul firmelor active, în special al microîntreprinderilor fiind în creștere față de anul 2011. Analizând evoluția numărului total al firmelor active la nivel național și regional se observă tendința accentuat descrescătoare pentru perioada 2008 - 2011, urmată de un reviriment înregistrat la nivelul tuturor regiunilor până în 2015, deși nivelul din 2015 este departe de a egala nivelul înregistrat în 2008.

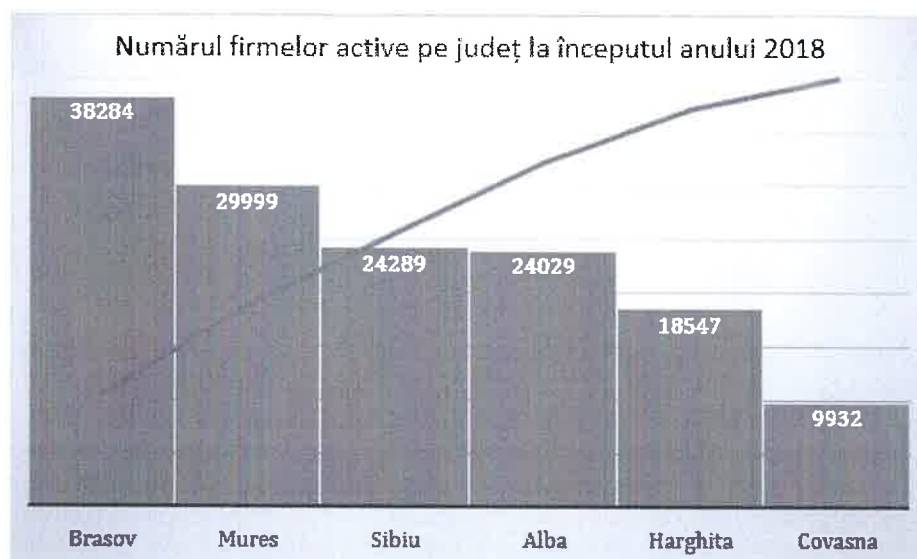
Astfel, la nivel național în 2015 sunt înregistrate ca firme active un total de 513.850 agenți economici, reprezentând aproximativ 93% din numărul firmelor active înregistrate la începutul perioadei analizate, în 2008. În anul 2011 au fost înregistrate 452.010 firme active - nivelul minim înregistrat, reprezentând o scădere de aproximativ 29% comparativ cu nivelul înregistrat în 2008. Criza din 2008 a determinat scăderea numărului de firme active până în 2011, iar deși din 2012 numărul firmelor active crește, acesta nu atinge nivelul înregistrat la începutul perioadei analizate.

Aproximativ 25% din firmele active sunt concentrate în Regiunea București-Ilfov, iar restul firmelor active sunt distribuite relativ proporțional între cele 7 regiuni de dezvoltare, cu mențiunea că regiunea situată pe locul doi este Regiunea Nord-Vest, concentrând activitatea a aproximativ 14% din numărul firmelor active, urmată pe locurile trei și patru de Regiunea Centru și Regiunea Sud-Est, care concentrează fiecare activitatea a 11-12% din numărul firmelor active.

La polul opus, cu cel mai mic număr de firme active se situează Regiunea Sud-Vest cu aproximativ 7% din numărul total al firmelor active la nivel național.

În ceea ce privește evoluția numărului firmelor active raportate la 1.000 de locuitori, la nivel național această medie a înregistrat o ușoară tendință descrescătoare de la 26,9 la 25,9 de firme la 1.000 de locuitori în perioada 2008 - 2015. Tendința este aceeași și la nivelul Regiunii Centru, deși trendul descrescător este aici mai accentuat. Astfel, în 2008 media era de aproximativ 27 de firme active la 1.000 de locuitori (peste media națională), în timp ce în 2015 media este de aproximativ 25,3 de firme la 1.000 de locuitor. (ADR Centru, 2018)

UNIUNEA EUROPEANĂ

Structura întreprinderilor active la nivel regional în funcție de numărul de salariați evidențiază o situație similară cu cea existentă la nivel național și european, care caracterizează o situație cu economie de piață funcțională. Astfel, la nivelul Regiunii Centru în perioada 2008 - 2015 întreprinderile active sunt reprezentate în proporție de aproximativ 87% de microîntreprinderi (cu 0 până la 9 angajați), 10% întreprinderi mici (cu 10 până la 49 angajați), 2% întreprinderi mijlocii (cu 50 până la 249 angajați) și sub 1% întreprinderile mari (cu peste 250 de angajați). (Inforegio 2016)

În 2016, cu peste 619.000 de contracte de muncă înregistrate, Regiunea de dezvoltare Centru se clasează pe locul 3 în România, corespunzător unei populații ocupate la nivel regional de 1.036.200 persoane, reprezentând 12,46% din forța de muncă a României. Sectorul transporturilor și cel al construcțiilor alături de industria auto (fabricarea de piese și accesorii pentru autovehicule și motoare de autovehicule) sunt principalele industrii angajatoare din Regiunea Centru.

Cele mai importante activități economice, conform numărului de persoane angajate în domeniul respectiv, sunt: industria, respectiv industria prelucrătoare - aproximativ 30% din totalul populației ocupate, agricultura, silvicultura și pescuitul - aproximativ 17% din populația ocupată, comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor cu aproximativ 15% din populația ocupată împreună cu sectorul transporturilor și depozitării cu 5,5% din populația ocupată, și hoteluri și restaurante cu aproximativ 3% din populația ocupată, care contribuie cu aproximativ 17% la formarea VAB regionale.

Luând în considerare distribuția populației ocupate la nivelul Regiunii Centru în domeniile agricultură, industrie prelucrătoare, construcții, comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, transport și depozitare, respectiv hoteluri și restaurante, este importantă analizarea structurării la nivelul județelor a populației ocupate în aceste sectoare de activitate.

Județele reprezintă repartiții diferite privind ponderea populației ocupate, un fenomen normal bazat pe resursele existente la nivel local:

- agricultură, silvicultură și pescuit se remarcă ponderea de 28% pe care o înregistrează județul Mureș la nivelul Regiunii Centru, urmat de județul Alba cu 19%, respectiv Harghita cu 17%;
- industria prelucrătoare ponderea cea mai ridicată o au județele Brașov și Sibiu cu 23%, respectiv 22%, urmate de județele Mureș cu 18% și Alba cu 17%. Repartizarea între județe este explicată și prin polarizarea activității economice în jurul orașelor cu potențial de creștere (Brașov, Sibiu, Târgu Mureș, Alba Iulia);
- domeniul construcțiilor se remarcă județul Brașov care concentrează aproximativ 35% din populația ocupată în acest domeniu de activitate, urmat la o distanță considerabilă de județele Mureș și Sibiu cu 19%, respectiv 18%, apoi Alba cu 12%;
- domeniul comerțului cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor pe primul loc se situează județul Brașov cu 26%, urmat de Mureș cu 22% din populația ocupată în acest domeniu de activitate, apoi județele Sibiu cu 16%, Alba cu 15%, Harghita cu 12% și Covasna cu 8%; - în domeniul transport și depozitare sunt fruntașe județele Brașov, Sibiu și Mureș cu ponderi de 25%, 21% și respectiv 20%, județul Alba cu 15% și Harghita 10%, iar Covasna cu 7%;
- domeniul hotelurilor și restaurantelor pe primul loc se situează județul Brașov cu 35% din totalul populației ocupate în acest domeniu de activitate, aspect justificat și prin numărul mare de turiști atrași de acest județ, precum și prin stațiunile montane care s-au dezvoltat în ultima perioadă, extinzându-și capacitatea de primire turistică. Județele Mureș și Sibiu au ponderi

UNIUNEA EUROPEANĂ

similare în jurul cifrei de 17%, urmate de județele Harghita și Alba cu aproximativ 11%, iar Covasna cu 9%. (*ADR Centru 2014*)

Între anii 2008 și 2016 numărul mediu de salariați la nivelul regiunilor se observă ponderea de aproximativ 21,5% înregistrată la nivelul Regiunii București-Ilfov, urmată de Regiunea Nord-Vest cu aproximativ 14% și Regiunea Centru cu aproximativ 13%. Regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud și Vest au o pondere de aproximativ 11% la nivel național, doar Regiunea Sud-Vest înregistrând un procent de aproximativ 8%. Domeniul serviciilor este pe primul loc privind ocuparea la nivelul țării, pe fondul detașării comerțului ca fiind a doua ramură a economiei prin prisma numărului de contracte de muncă. Industria prelucrătoare înregistrează un număr de 784.960 de contracte de muncă și o contribuție la valoarea adăugată de 18,5% (*Eurostat, 2015*).

În ceea ce privește pe Regiunea Centru, pe primul loc se află industria prelucrătoare după numărul mediu de salariați. Astfel, putem concluziona ca acest sector este de bază pentru economia acestei regiuni, care a oferit o bază solidă în perioada analizată pentru obținerea inclusiv a unui sold pozitiv al balanței comerciale. Acest sector trebuie analizat și din punct de vedere a premiselor de dezvoltare viitoare, având capacitatea de a contribui la creșterea ponderii populației ocupate. În domeniul industriei prelucrătoare, Regiunea Centru este urmată la o ușoară diferență de Regiunile Nord-Vest și Vest, regiuni care au atras, împreună cu Regiunea Centru, cele mai mari investiții străine directe, după Regiunea București-Ilfov.

Activitățile desfășurate la nivelul restaurantelor și hotelurilor prezintă o evoluție importantă, unde Regiunea Centru se clasează pe locul doi la nivel național cu o pondere de aproximativ 15% ca număr mediu de salariați, după Regiunea București-Ilfov cu o pondere de 22%. Astfel, Regiunea Centru devansează din acest punct de vedere Regiunile Sud-Est și Nord-Est, al căror potențial turistic este renumit atât la nivel național cât și internațional. Este o dovadă a faptului că activitatea turistică la nivelul Regiunii Centru ia amploare și reușește să dezvolte și sectoarele conexe, pe lângă activitatea din domeniul hotelurilor și restaurantelor ce determină și dezvoltarea sectorului de spectacole, activități culturale și artistice.

Structura numărului mediu de salariați la nivelul regiunii pe domenii de ocupare se repartizează astfel: industria prelucrătoare cu aproximativ 32% din totalul angajaților la nivel regional, comerț cu ridicata și cu amănuntul - 15%, construcții - 7%, transport și depozitare - 5% iar hotelurile și restaurantele - aproximativ 4%. Agricultură, silvicultură și pescuitul concentrează aproximativ 2,4% din numărul mediu de salariați înregistrați la nivel regional.

În ceea ce privește structura numărului mediu de salariați la nivelul județelor componente ale Regiunii Centru, pentru sectoarele economice care s-au evidențiat în cadrul analizei, se observă următoarele particularități:

- **industria prelucrătoare:** județele Brașov și Sibiu contribuie fiecare dintre ele cu 24-25% din numărul mediu de salariați în acest sector de activitate, urmate de județele Alba și Mureș cu aproximativ 16% fiecare, iar județele Harghita și Covasna cu aproximativ 9% fiecare;
- **comerțul cu ridicata și cu amănuntul:** județul Brașov are o pondere de 30% din numărul mediu de salariați înregistrat la nivel regional, urmat de județul Mureș cu 23%, Sibiu cu 18%, Alba cu 12%, Harghita 10%, iar Covasna cu 7%;
- situația este similară în ceea ce privește repartizarea la nivelul județelor și pentru sectoarele de activitate construcții și transport și depozitare;
- **sectorul agricol:** județele Brașov și Alba cu 26%, respectiv 22% din numărul mediu de salariați înregistrat la nivel regional, județele Mureș, Sibiu, Harghita și Covasna cu ponderi descrescătoare de la 15% la 12%;
- în domeniul hoteluri și restaurante pentru județul Brașov se înregistrează o pondere de aproape 38% din numărul mediu de salariați înregistrați la nivel regional, ceea ce confirmă

UNIUNEA EUROPEANĂ

concentrarea activității turistice în interiorul regiunii în stațiunile din acest județ, urmat la distanță de județele Sibiu și Mureș cu aproximativ 17%, apoi județele Alba, Covasna și Harghita cu aproximativ 9%- 10%.

Analizând evoluția productivității muncii pe principalele activități economice ale economiei naționale, conform clasificării CAEN, se observă că nivelul cel mai ridicat al productivității muncii se înregistrează în sectorul tranzacțiilor imobiliare, aproximativ de 30 de ori mai mare decât media înregistrată la nivel național. Exceptând acest sector, sectoarele cu un nivel ridicat al productivității muncii se conturează a fi informațiile și comunicațiile, intermedierea financiară și asigurările, urmate de activitățile de servicii. De departe, se observă nivelul scăzut al productivității muncii în agricultură, silvicultură și pescuit care 63 ajunge să reprezinte aproximativ 20% din media înregistrată la nivel național. Industria, care s-a conturat ca un sector de bază pentru dezvoltarea Regiunii Centru, are o productivitate a muncii mai mare în medie cu 25% comparativ cu media înregistrată la nivelul economiei naționale.

Strategia principală care va influența economia Regiunii Centru este Strategia de Specializare Inteligentă elaborată de Agenția de Dezvoltare Centru. În urma procesului de consultare la nivel regional desfășurată în perioada iunie 2014- decembrie 2014 de către Agenția de Dezvoltare Regională Centru, au rezultat 9 domenii cu potențial de specializare inteligentă. În cursul anului 2016, în cadrul procesului de revizuire a RIS3, au fost reanalizate și rediscutate aceste domenii cu actorii regionali relevanți, în cadrul unui prim exercițiu de descoperire antreprenorială, realizându-se pentru fiecare domeniu câte o analiză detaliată. De regulă, analizele sectoriale prezintă: definirea domeniului și a subdomeniilor de specializare, importanța domeniului de specializare în cadrul economiei regionale, dinamica domeniului la nivel regional, lanțurile valorice, actorii economici principali și structurile regionale de cooperare economică, caracteristicile inovative din cadrul domeniului, poziționarea regiunii vis a vis de celelalte regiuni din România prin prisma performanțelor sectorului, atuurile Regiunii Centru, asigurarea pregătirii forței de muncă specializate, activitatea de CDI și TT în domeniul de specializare, aspecte inovative identificate în cadrul domeniului analizat și nișelor de specializare în cadrul activităților de CDI și TT, cele mai importate provocările actuale, oportunitățile de dezvoltare și potențialul de creștere.

Acestea sunt:

- Industria auto și mecatronica
- Industria aerospațială
- Sectorul agroalimentar
- Industria ușoară
- Mediul construit sustenabil
- Silvicultura, prelucrarea lemnului și industria mobilei
- Sectorul IT și industriile creative
- Sectorul medical și farmaceutic
- Turismul balnear

Regiunile României au statutul de „inovatoare modeste”, atribuit de Regional Innovation Scoreboard, pe baza faptului că performanța în inovare a acestora este cu mult sub media europeană. Conform acestui document, performanța de inovare a regiunii Centru a scăzut cu 20% în comparație cu ultimii doi ani. La nivelul regiunii se arată aici o întărire, a angajării în industrii bazate pe cunoaștere a produselor high și medium tech și a frecventării cursurilor universitare.

Cheltuielile publice pentru activitățile de cercetare și dezvoltare, colaborarea dintre IMM-urile inovatoare și IMM-urile cu inovare de produs sau de proces sunt punctele slabe ale Regiunii Centru.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de Investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Conform Strategiei de Specializare Inteligență a Regiunii Centru, indicatorii statistici selectați oferă o imagine cu privire la activitatea mediului de afaceri din regiunea Centru în domeniul inovării și transferului tehnologic. Concret, acesta este format din: întreprinderi inovatoare, care pot fi împărțite în întreprinderi cu inovare tehnologică, întreprinderi cu inovare non-tehnologică, întreprinderi cu inovări nefinalizate sau abandonate.

În anii 2010-2012, din cele 3955 întreprinderi intervievate, mai puțin de un sfert, respectiv 838 întreprinderi, erau întreprinderi inovatoare. Din numărul total de întreprinderi inovatoare la nivel regional peste jumătate sunt întreprinderi mici, respectiv 586 întreprinderi, urmate de întreprinderile mijlocii (176 întreprinderi) și de întreprinderile mari (76 întreprinderi). Raportat la sectoarele în care întreprinderile inovatoare își desfășoară activitatea, se observă că majoritatea celor 838 întreprinderi inovatoare provin din mediul industrial, respectiv 582 întreprinderi, ceea ce reprezintă două treimi, iar restul, care însumează 256 întreprinderi, din sectorul serviciilor. (ADR Centru, 2015)

Peste jumătate din întreprinderile inovatoare din Regiunea Centru au avut doar inovare non-tehnologică, cu un total de 562 de întreprinderi, restul de 276 de întreprinderi inovatoare au experimentat și inovare tehnologică (de proces și/sau de produs), despre care se vor oferi detalii mai departe. De observat că, în comparație cu perioada precedentă (2008-2010), ultimii ani pentru care există date statistice, respectiv 2010-2012, arată o creștere a numărului întreprinderilor active la nivelul regiunii (3955 față de 3663 în ciclul anterior) și o scădere a numărului de întreprinderi inovatoare (838 față de 896 în ciclul anterior).

2.3 Context social

Transformările socio-economice care au urmat anului 1989 și evoluțiile în plan demografic au influențat în mod decisiv evoluția și structura forței de muncă din Regiunea Centru. Evoluția numerică atât a populației active cât și a populației ocupate a urmat o tendință negativă de-a lungul întregii perioade 1990-2011. Trendul descendent s-a menținut chiar și în perioadele de reviriment economic, cauzele principale fiind migrația masivă a populației în vârstă de muncă spre țările din vestul Europei și scăderea efectivului populației în vârstă de muncă. (ADR Centru, 2014)

Rata globală de activitate și rata de activitate a populației în vârstă de muncă sunt relativ reduse (42,5% respectiv 58,9%), înregistrând chiar scăderi importante față de anii precedenți. Se mențin discrepanțele între mediile rezidențiale (mediul rural avea în 2011 o rată de activitate la nivelul populației în vârstă de muncă de 50,4% comparativ cu 64,2% cât se înregistrează în mediul urban) precum și între cele 2 sexe (rate sensibil mai scăzute se înregistrează în rândul femeilor). Nivelul ocupării este sub media europeană, rata ocupării având de asemenea o tendință descendentă în ultimele 2 decenii.

Structura pe sectoare economice a forței de muncă a suferit modificări semnificative, principalele direcții fiind restrângerea sectorului primar și a celui secundar, concomitent cu dezvoltarea sectorului serviciilor și al construcțiilor. Ponderea populației ocupate în agricultură rămâne foarte ridicată (24,2% în anul 2011), în ciuda unei ușoare descreșteri înregistrate în ultimii 10 ani.

Din populația totală a Regiunii Centru la 31 decembrie 2011, populația activă numără 1071,8 mii persoane (42,5% din total), în timp ce resursele de muncă însumează 1,667 mil. persoane, reprezentând 66% din populația regiunii (aici fiind incluse toate persoanele în vârstă de muncă, apte de lucru precum și persoanele în afara vârstei de muncă, aflate în activitate). Diferența de

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

595,6 mii persoane este constituită din studenții și elevii în vârstă de muncă care frecventează cursuri de zi, femeile casnice și alte categorii de persoane neocupate (Tabel 7).

Populația inactivă numără 1448,7 mii persoane (57,5% din total), fiind alcătuită din elevi și studenți, pensionarii care nu realizează alte venituri în afara pensiei, femei casnice, copiii și adulții care nu au statut de elev, respectiv pensionar și care sunt întreținuți de familie, stat sau organizații private. Ponderea populației inactivă este în creștere atât datorită creșterii numărului de pensionari cât și tendinței de prelungire a duratei studiilor și implicit.

Mărimea populației active și rata de activitate a populației în vârstă de muncă sunt doi dintre cei mai importanți indicatori statistici ce caracterizează piața muncii. Ambii indicatori au evoluat pe un trend descendent, pe fondul întârzierii intrării tinerilor pe piața muncii și a ieșirilor timpurii prin pensionarea anticipată sau prin alte căi. Populația activă a Regiunii Centru a înregistrat o scădere de circa 200 mii persoane între 1990 și 2012, rata de activitate scăzând în aceeași perioadă cu 8 puncte procentuale.

Tabel 7. Resursele de muncă și rata de activitate a resurselor de muncă

		1990	1995	2000	2005	2012	2012/1990
Resursele de muncă (mii persoane)	Reg. Centru	1648,2	1597,4	1611,2	1652,8	1662,9	14,7
	Alba	246,1	238,5	238	246,1	242,0	-4,1
	Brașov	423,7	399,7	403,4	411,8	410,9	-12,8
	Covasna	137,5	139,4	142	146,4	144,6	7,1
	Harghita	208	204,6	206,6	209,2	210,3	2,3
	Mureș	340	352,5	352,9	364,2	372,3	32,3
	Sibiu	292,9	262,7	268,3	275,1	282,8	-10,1
	Rata de activitate (%)	Reg. Centru	79,5	80,6	73,6	65,8	66,7
	Alba	83,5	84,9	85,8	74,7	73,7	-9,8 pp
	Brașov	76,6	73,9	66,7	60,4	60,8	-15,8 pp
	Covasna	78	88	71,4	63,9	63,2	-14,8 pp
	Harghita	81,8	82,7	78,5	65,9	69,2	-12,6 pp
	Mureș	83,1	84,4	75	68	67,3	-15,8 pp
	Sibiu	75,2	76,4	69	63,8	68,5	-6,7 pp

Sursă: Analiza socio-economică a Regiunii Centru 2014-2020, ADR Centru

Potrivit Balanței Forței de Muncă la 1 ianuarie 2017 s-a înregistrat 12.562 mii persoane ca resursă de muncă, din care 1.490,1 se aflau în Regiunea Centru (11,86%), iar dintre județele regiunii cu cele mai numeroase resurse de muncă se remarcă Brașovul și Mureșul. Populația activă civilă în România era de 8.735,8 mii persoane, reprezentând 44,5% din populația rezidentă a țării. Din totalul persoanelor active, 54,6% erau de sex masculin, iar 45,4% de sex feminin. Regiunea Centru înregistra 1.083,9 persoane la acest indicator, respectiv 12,4% din total populație activă a României. Populația ocupată civilă în România era de 8.317,6 mii persoane, din care salariați 5.223,8 mii persoane. Majoritatea salariaților lucrau în sectorul serviciilor (3.241,7 mii persoane), iar în industrie și construcții 1.857,7 mii persoane. În agricultură, silvicultură și piscicultură erau înregistrate 124,4 mii persoane (INS, Balanța Forței de Muncă la 1 ianuarie 2017, 2017).

În trimestrul II 2017, rata de ocupare a populației cu vârstă de muncă (15-64 ani) a fost de 65,5% având valori mai mari pentru bărbați (73,2% față de 57,7% pentru femei). În Regiunea

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de Investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Centru populația ocupată cea mai numeroasă se situează în județul Brașov, care are un potențial al forței de muncă net mai ridicat, urmat de județul Mureș și apoi de județul Sibiu.

Mărimea populației active și rata de activitate a populației cu vârstă de muncă sunt doi dintre cei mai importanți indicatori statistici ce caracterizează piața muncii și au avut un trend în scădere, pe fondul întâzierii intrării tinerilor pe piața muncii și al părăsirii timpurii (de pildă, pensionarea anticipată). Tendința descendentă s-a menținut chiar și în perioadele de reviriment economic și în Regiunea Centru, cauzele principale fiind migrația masivă a populației cu vârstă de muncă spre țările din vestul Europei și scăderea efectivului populației cu vârstă de muncă.

Privind șomerii, numărul lor total la 1 ianuarie 2017 era de 418,2 mii persoane, din care 47,7 mii persoane (11,4%) se aflau în Regiunea Centru. În cadrul Regiunii Centru, județul Mureș se remarcă prin numărul maxim de șomeri înregistrați (ADR Centru 2018).

Rata naturală a șomajului este un concept utilizat des în analizele macroeconomice, în special de către economiștii monetariști. În regiunea Centru rata șomajului este în scădere în ultimii ani și este mai joasă decât la nivel național. Rata șomajului (proporția șomerilor în populația activă) a înregistrat la nivelul țării o valoare de 4,9%, iar la în Regiunea Centru era 3,5% în 2017. Pentru femei s-a înregistrat o rată a șomajului de 3,8%, mai mică decât cea pentru bărbați (4,2%) la nivel național, însă în Regiunea Centru a fost înregistrat pentru femei 3,2% și la bărbați 3,7%.

Rata șomajului în mediul rural (5,4%) a depășit rata înregistrată în mediul urban (4,5%) la nivel național, însă în Regiunea Centru în mediul rural este 5.1%, iar în mediul urban este 3,5%. Pe grupe de vârstă, rata șomajului a atins nivelul cel mai ridicat la nivelul țării (19,5%) în rândul tinerilor (15-24 ani), în Regiunea Centru este un pic mai scăzut (19%), cu diferențe destul de accentuate pe medii: 20,8% în mediul urban, față de 17,0% în mediul rural. Valoarea acestui indicator a fost de 3,9% pentru șomerii în vârstă de 25 de ani și peste. Rata șomajului în Regiunea Centru a fost de 3,9% pentru șomerii în vârstă de 25 de ani și peste (INS, Rata șomajului în Regiunii Centru 2018) (Tabel 8).

Tabel 8. Rata șomajului în Regiunii Centru, sursa INS

Grupe de vârstă 15-24 ani	Medii rezidentă de	Macroregiuni și regiuni de dezvoltare	Trimestrul II 2019 (%)
15-24 ani	Urban	ROMANIA	19,5
15-24 ani	-	REGIUNEA CENTRU	19
15-24 ani	Rural	ROMANIA	12,9
15-24 ani	-	REGIUNEA CENTRU	36,1
15-24 ani	Total	ROMANIA	15
15-24 ani	-	REGIUNEA CENTRU	30,2
15 ani și peste	Total	ROMANIA	3,8
15 ani și peste	-	REGIUNEA CENTRU	5,1
15 ani și peste	Urban	ROMANIA	3,4
15 ani și peste	-	REGIUNEA CENTRU	3,5
15 ani și peste	Rural	ROMANIA	4,1
15 ani și peste	-	REGIUNEA CENTRU	7,6

Servicii sociale oferite pe județe

Misiunea servicii sociale la nivel județean are ca scop sprijinirea persoanelor vulnerabile pentru depășirea situațiilor de dificultate, prevenirea și combaterea riscului de excluziune socială, creșterea calității vieții și promovarea incluziunii sociale a acestora.

Consiliile Județene au dorința de a implementa o strategie care să aibă ca rezultat existența unui sistem de servicii sociale la nivel județean, capabil să asigure dezvoltarea capacităților indivizilor și/sau comunităților pentru soluționarea propriilor nevoi sociale, precum și creșterea calității vieții și promovarea principiilor de coeziune și incluziune socială.

În Regiunea Centru, sistemul județean de servicii sociale cuprinde ansamblul tuturor serviciilor sociale funcționale, asigurate de furnizorii de servicii sociale acreditați, publici și privați, prin care autoritățile publice locale împreună cu societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților. Serviciile sociale de la nivel de județ reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții (Tabel 9, 10 și 11).

Tabel 9. Cămine pentru persoane vârstnice, administrate de furnizori privați pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe,

	Cămine publice	Cămine publice	Cămine publice în subordinea consiliilor județene	Locuri în cămine	Cheltuieli de funcționare în RON	Bugetul Local în RON	Subvenții de la bugetul de stat în RON	Contribuții beneficiari în RON	Fonduri externe în RON
România	79	246	37	4920	113169634	69730713	5552233	26495462	1264524
Regiunea CENTRU	11	51	3	633	14278358	10214072	193244	2703582	134138
Alba	3	9		180	4997895	3492527	86000	1005788	5015
Brasov	1	12	1	135	2806950	2798657			8293
Covasna	1	2	1	34	1219956	760040	83244	376672	
Harghita	1	5		24	667716	503198		164518	
Mures	4	11	1						
Sibiu	1	12		90	976461	434117		464821	

Tabel 10. Cantine publice de ajutor social in anul 2017, INS

Unitati, capacitate, cheltuieli de functionare	Locul	Numar	Numar personae	RON	Locuri
Numar cereri in asteptare	Regiunea CENTRU	6	:	:	:
-	Brasov	6	:	:	:
Cheltuieli de functionare: Total	Regiunea CENTRU	:	:	6000999	:
-	Alba	:	:	311371	:
-	Brasov	:	:	2334642	:

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

-	Covasna	:	:	619512	:	
-	Harghita	:	:	744452	:	
-	Mures	:	:	184824	:	
-	Sibiu	:	:	1806198	:	
Buget local	Regiunea CENTRU	:	:	5352729	:	
-	Alba	:	:	308130	:	
-	Brasov	:	:	2331694	:	
-	Covasna	:	:	586375	:	
-	Harghita	:	:	135508	:	
-	Mures	:	:	184824	:	
-	Sibiu	:	:	1806198	:	
Contributii beneficiari	Regiunea CENTRU	:	:	640466	:	
-	Alba	:	:	3241	:	
-	Covasna	:	:	28281	:	
-	Harghita	:	:	608944	:	
Fonduri proprii, sponsorizari, alte surse	Regiunea CENTRU	:	:	7804	:	
-	Brasov	:	:	2948	:	
-	Covasna	:	:	4856	:	
Cantine publice-numar unitati	Regiunea CENTRU	15	:	:	:	
-	Alba	2	:	:	:	
-	Brasov	5	:	:	:	
-	Covasna	2	:	:	:	
-	Harghita	2	:	:	:	
-	Mures	1	:	:	:	
-	Sibiu	3	:	:	:	
Cantine publice- capacitate(locuri)	Regiunea CENTRU	:	:	:	1712	
-	Alba	:	:	:	210	
-	Brasov	:	:	:	530	
-	Covasna	:	:	:	302	
-	Harghita	:	:	:	90	
-	Mures	:	:	:	60	
-	Sibiu	:	:	:	520	
Cantine publice-numar mediu zilnic de beneficiari	Regiunea CENTRU	:	1178	:	:	
-	Alba	:	48	:	:	
-	Brasov	:	369	:	:	
-	Covasna	:	96	:	:	
-	Harghita	:	240	:	:	
-	Mures	:	59	:	:	
-	Sibiu	:	366	:	:	

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, Mă SMIS 127358

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Tabel 11. Numărul și subvenții pentru asociații și fundații în Regiunea Centru, 2018

	Numarul mediu lunar de beneficiari si sume platite	Numarul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume platite RON
Regiunea CENTRU	46	3877	6625933
Brasov	3	139	391436
Covasna	4	415	606300
Harghita	5	1304	2002756
Mures	10	1331	1817685
Sibiu	24	688	1807756

Nivelul de instruire al populației în Regiunea Centru

În anul 2014 a fost elaborat Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014-2020, care reprezintă principalul document de planificare și programare la nivel regional și asumat de către factorii de decizie din Regiune.

Din analiza evoluțiilor demografice, principalele provocări relevante și pentru planificarea strategică în educație și formare profesională sunt:

- densitatea scăzută a populației, sub cea înregistrată la nivel național
- scăderea demografică cauzată de migrația externă și sporul natural negativ
- proces accentuat de îmbătrânire demografică
- diversitate etnică, lingvistică și religioasă.

Domeniile de excelență ale Regiunii Centru identificate prin Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru și prezentate în PDR 2014-2020 sunt următoarele:

- a. Sectorul agroalimentar și montanologia
- b. Silvicultura, prelucrarea lemnului și industria mobilei
- c. Industria auto și mecatronica
- d. Industria textilă și de confecții
- e. Sectorul IT și industriile creative
- f. Sectorul medical și farmaceutic
- g. Turismul balnear și eco-turismul
- h. Mediul construit sustenabil. Industria aeronautică

Viziunea Strategiei regionale de specializare inteligentă împărtășește principiile asumate de către partenerii regionali și este în același timp în deplină concordanță cu cele trei priorități statuate la nivel european prin Strategia Europa 2020: „Regiunea Centru construiește inovativ o economie bazată pe cunoaștere și grijă față de mediul înconjurător, prin participarea activă a locuitorilor săi, respectând principiile cooperării și parteneriatului și valorificând atuurile economice și sociale și specificul său regional”.

Strategia de specializare inteligentă a regiunii Centru este structurată pe 5 direcții strategice ce cuprind 19 priorități și 63 măsuri.

Cele 5 direcții ale Strategiei sunt:

- Construirea unei culturi economice a inovării (I)
- Cercetarea în sprijinul afacerilor regionale (II)
- Domenii de excelență pentru o dezvoltare inteligentă (III)
- Competențe profesionale pentru o economie bazată pe cunoaștere (IV)
- Cooperare interregională la nivel european (V)

Infrastructura unităților școlare

Informațiile statistice furnizate de INS prin Baza de date TEMPO-Online evidențiază la nivelul regiunii Centru, următoarele aspecte privind infrastructura unităților de învățământ liceal, profesional și postliceal la începutul anului școlar 2016-2017:

- Laboratoare școlare: Regiunea Centru se plasează doar pe poziția a 6-a la nivel național din punct de vedere al numărului de laboratoare existente în anul școlar 2016-2017 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal. Numărul laboratoarelor școlare a scăzut în anul școlar 2016-2017, față de anul anterior, pe ansamblul regiunii Centru (cu 27 de laboratoare) și în județele Harghita (-13), Mureș (-11), Alba (-8), Sibiu (-4) și a crescut doar în județele Covasna (+5) și Brașov (+4) 12,3% din totalul laboratoarelor școlare la nivel național se găsesc în regiunea Centru (Tabel 12).

- Ateliere școlare: regiunea Centru ocupă a 2-a poziție la nivel național, după regiunea Nord-Est în ceea ce privește numărul atelierelor școlare existente în anul școlar 2016-2017 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal. Numărul atelierelor școlare a scăzut în anul școlar 2016-2017 față de anul anterior, pe ansamblul regiunii Centru (cu 9 de ateliere) și în județele Brașov (-8), Harghita (-6), Mureș (-2), Covasna (-1) și a crescut doar în județele Sibiu (+7) și Alba (+1) (Tabel 13).

- Număr de calculatoare: regiunea Centru, se situează pe a treia poziție în ceea ce privește numărul PC-urilor unitățile de învățământ existente în anul școlar 2016-2017 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal, după regiunile: Nord -Vest și Nord -Est. Numărul de calculatoare din unitățile de învățământ existente în anul școlar 2016-2017 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal a crescut în anul școlar 2016-2017 față de anul anterior în toate județele regiunii, cel mai mult, în județul Alba (+ 136), urmat de județele Brașov (+31), Mureș (+27), și o creștere modestă în celelalte județe (cu 7 calculatoare în Sibiu și Covasna și numai 1 calculator în Harghita).

Tabel 12. Populația școlară pe niveluri de educație, forme de învățământ în Regiunea Centru

	Copii înscrși în gradinite	Elevi înscrși în învățământul primar și gimnazial	Elevi înscrși în învățământul liceal secundar ciclul 2	Studenti înscrși - licența	Cursanți înscrși la master și în învățământul postuniversitar	Cursanți înscrși la programele doctorale și postdoctorale
Regiunea CENTRU	72193	206171	66191	44288	10538	1458
Alba	8816	26442	11734	4076	1368	167
Brașov	17193	48459	14542	16907	3898	451
Covasna	6621	19248	5021	327	47	
Harghita	10291	28366	8941	916	315	
Mureș	16234	48124	14982	9925	1618	374

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Sibiu	13038	35532	10971	12137	3292	466
TOTAL	144386	412342	132382	88576	21076	2916

Tabel 13. Unitățile școlare pe niveluri de educație în regiunii Centru

	Numarul total de unitățile școlare pe toate niveluri de educație	Ante-pre-scolar	Preșcolar	Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	Primar și gimnazial	Primar și gimnazial special	Liceal	Profesional	Postliceal (inclusiv învățământul special)	Univerșitar de licență
Alba	140	1	17	80	79	1	36	3	5	1
Brasov	189		57	84	82	2	41	8	3	2
Covasna	81	1	7	54	52	2	18	5	1	
Harghita	128	1	15	74	72	2	38	7		
Mures	186		17	126	123	3	34	8	6	3
Sibiu	180		47	87	85	2	33	8	7	4

Rata abandonului școlar în regiunea Centru

Rata abandonului școlar este un indicator important în cadrul politicilor de coeziune economică și socială, în strânsă legătură cu accesul la educație și pentru evaluarea gradului de retenție a tinerilor în educație pe fiecare nivel ISCED. În perioada 2006/2007 -2018/2019, la nivel regional se constată o tendință îngrijorătoare de creștere a abandonului în învățământul primar și gimnazial (mai ales în mediul rural și în cazul băieților). Valorile cele mai mari ale abandonului școlar se constată în învățământul postliceal(13,2% în 2015-2016) și învățământul liceal și profesional(4,6% în 2015-2016), ambele în creștere față de anii anteriori. Ratele de abandon în regiunea Centru se situează peste media națională, la toate niveluri de educație, cu excepția învățământului postliceal (Tabel 14) (INS 2015).

Tabel 14. Rata abandonului în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație în Regiunea Centru

	Invatamant primar și gimnazial	Invatamantul primar	Invatamant gimnazial	Invatamantul secundar ciclul 2 și profesional	Invatamant postliceal și de maistri
Regiunea CENTRU	2,4	2,3	2,5	3,8	12,9
Alba	1,2	1,2	1,3	2,5	7
Brasov	2,9	2,9	3	3,8	14,5
Covasna	3	3,5	2,3	3,8	20,3
Harghita	1,8	1,6	2	2,9	17
Mures	2,4	2,3	2,6	3,4	12,8
Sibiu	2,7	2,3	3,2	6,5	11,8

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Infrastructura sectorului de cercetare-dezvoltare și învățământ superior

Dezvoltarea sectorului cercetare -dezvoltare -inovare este unul dintre factorii care pot potența competitivitatea la nivelul Regiunii Centru. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic și cel de afaceri atrage în viitor dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic. În Regiunea Centru există 13 instituții de învățământ superior care însumează un număr de 75 facultăți și un personal didactic de 2875 de persoane.

Principalele universități din Regiunea Centru sunt:

- Universitatea Transilvania din Brașov
- Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
- Universitatea 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia
- Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie “Emil Palade” din Târgu Mureș
- Universitatea „Babeș-Bolyai” -Extensiunea Universitară Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc și Gheorgheni
- Universitatea SAPIENTIA -Extensiile Universitare Miercurea Ciuc și Târgu Mureș

La nivel regional există un număr mare de centre și institute de cercetare având ca principale domenii: științe economice, inginerie și tehnologii avansate, energii regenerabile și biotehnologii, electrotehnică, mecanică, farmacie, medicină, dezvoltare teritorială, dezvoltare durabilă, topografie și geodezie, sociologie, științe exacte (matematică, fizică, chimie, etc.), tehnologia informației și comunicațiilor, ingineria mediului, etc.

UNIUNEA EUROPEANĂ

III. CADRUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE A ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA

Economia socială este atât o prioritate la nivel european prevăzută în documentele strategice de planificare pentru perioada 2014-2020, precum și o direcție strategică în plină dezvoltare în România, recunoscut fiind potențialul economiei sociale de a contribui la inovare socială, la creștere economică incluzivă și durabilă.

Cadrul conceptual

La nivel european, nu există o definiție unanim acceptată a economiei sociale, putem vorbi chiar de înțelesuri diferite ale acestui concept la nivelul aceleiași țări. Există totodată o mare varietate de forme ale economiei sociale care se regăsesc în legislațiile de la nivel național, așa cum există însă și diferite forme ale economiei sociale care nu sunt recunoscute adecvat în legislațiile naționale. Cu toate acestea, în ultimii 20 de ani, sectorul economiei sociale și întreprinderile sociale s-au dezvoltat mult la nivel european, economia socială devenind un important generator de forță de muncă în Europa.

O definiție a economiei sociale frecvent utilizată în studii și cercetări este cea prezentată de CIRIEC, conform căreia economia socială este “setul de întreprinderi private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, create pentru a întâmpina nevoile membrilor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul decizional și orice distribuție a profiturilor sau a excedentelor între membri nu sunt direct legate de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare dintre aceștia dispunând de un vot. Economia socială include și organizațiile private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, care prestează servicii necomerciale pentru gospodării și ale căror excedente, dacă există, nu pot fi însușite de agenții economice care le creează, controlează sau finanțează”.¹

O altă descriere se referă la economia socială ca fiind “tipul de economie care îmbină în mod eficient responsabilitatea individuală cu cea colectivă în vederea producerii de bunuri și/sau furnizării de servicii, care urmărește dezvoltarea economică și socială a unei comunități și al cărei scop principal este benefic social. Economia socială are la bază inițiativa privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, presupune un risc economic și o distribuție limitată a profitului”.²

Odată cu adoptarea Legii nr. 219/2015 privind economia socială, avem în România un cadru legislativ specific în care economia socială este definită ca fiind “ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil, și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii sau execuția de lucrări”.³

¹ Daniel Arpinte, Economia socială în România, 2010, p.18

² Stănescu S., Profit pentru oameni-Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul economiei sociale în România, 2012, pag. 13

³ Legea nr. 219/2015 privind economia socială

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Reglementări în domeniul și tipologia structurilor de economie socială

O privire către domeniul economiei sociale la nivel european, ne arată o mare diversitate a sectoarelor în care se regăsesc structuri/entități de economie socială: bancar, asigurări, agricultură, servicii comerciale, sănătate, servicii sociale, meștesugărit, etc.

Chiar dacă România nu are încă o dinamică și o dezvoltare la fel de mare a sectorului economiei sociale, există totuși o diversitate relevantă de structuri și domenii de funcționare a economiei sociale.

Cadrul legislativ specific domeniului economiei sociale este conturat în prezent de următoarele acte normative:

- Legea nr. 219/2015 privind economia socială.
- Hotărârea de Guvern nr. 585/2016 - Norme metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 219/2015 privind economia socială.
- Ordin nr. 1986/2016 din 4 octombrie 2016 privind aprobarea elementului specific de identitate vizuală al întreprinderii sociale de inserție, precum și a regulilor specifice de utilizare a acestuia.
- Ordin nr. 2034/2016 din 13 octombrie 2016 privind aprobarea Procedurii de organizare, actualizare și utilizare a Registrului unic de evidență a întreprinderilor sociale.
- Ordin nr. 406/2017 din 15 martie 2017 pentru aprobarea ghidului orientativ privind indicatorii de rezultat, de realizare imediată/output și indicatori de impact, care să fie utilizați de întreprinderile sociale/întreprinderile sociale de inserție în raportările anuale.
- Ordin nr. 1600/2435/2017 din 22 august 2017 pentru aprobarea modelului extrasului situațiilor financiare anuale care se publică de întreprinderile sociale/întreprinderile sociale de inserție în Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale.

Pe lângă legislația specifică, domeniul economiei sociale apare (fie ca prioritate, direcție de acțiune sau domeniu vizat pentru cercetare), în diverse documente strategice de dezvoltare a României, în documente de politică publică, strategii, planuri de dezvoltare și acte normative (Planul Național Anti-sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale, Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020 și Planul Strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020, Legea asistenței Sociale nr. 292/2011 cu modificările și completările ulterioare, Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2014-20120,etc).

Conform Art.3 din Legea nr. 219/2015 privind economia socială, **întreprinderile sociale** pot fi:

- a) **Societățile cooperative de gradul I**, care funcționează în baza Legii nr.1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, republicată;
- b) **Cooperativele de credit**, care funcționează în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare;
- c) **Asociațiile și fundațiile**, care funcționează în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare;
- d) **Casele de ajutor reciproc ale salariaților**, care funcționează în baza Legii nr.122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- e) **Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor**, care sunt înființate și funcționează în baza Legii nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cu modificările și completările ulterioare;
- f) **Societățile agricole**, care funcționează în baza Legii nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, cu modificările ulterioare;
- g) **Orice alte categorii de persoane juridice** care respectă cumulativ, definiția și principiile economiei sociale, acest lucru fiind dovedit prin actele legale de organizare și funcționare;
- h) **Federațiile și uniunile persoanelor juridice** prevăzute anterior, în condițiile precizate de lege.

În România, la limita sectorului de economie socială, se află și alte entități relevante din perspectiva misiunii și a scopului pentru care funcționează:⁴

- Unitățile protejate autorizate (UPA);
- IMM care angajează persoane din grupuri vulnerabile sau care desfășoară activități economice în beneficiul comunității;
- Instituții financiare nebancale (IFN), altele decât cooperativele de credit;
- Obști și composesorate, ca forme de organizare a proprietarilor de terenuri.

Conform Legii nr. 219/2015 privind economia socială, recunoașterea statutului de întreprindere socială este realizată prin acordarea unui atestat de întreprindere socială, prin intermediul acestuia fiind certificate scopul social al întreprinderii și respectarea principiile economiei sociale precizate la Art 4. din lege, respectiv:

- prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- solidaritate și responsabilitate colectivă;
- convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;
- caracter voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;
- personalitate juridică distinctă, autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice;
- alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor

Alături de principiile menționate, pentru obținerea atestatului este necesară respectarea criteriilor precizate la Art. 8 din Legea nr. 219/2015, criteriile care trebuie dovedite prin actele de înființare și funcționare. Aceste criterii vizează:

- acțiunea în scop social și/sau în interesul general al comunității;
- alocarea a minim 90% din profitul realizat, pentru scopul social sau pentru rezerva statutară;
- obligația de a transmite bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;
- aplicarea principiului echității sociale față de angajați prin asigurarea unor niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 8.

⁴ Economia socială și comunitățile de romi- Provocări și oportunități, UNDP, 2012

UNIUNEA EUROPEANĂ

O formă specifică a întreprinderilor sociale este **întreprinderea socială de inserție**, care potrivit Legii nr. 219/2015, are în permanență cel puțin 30% din personalul angajat aparținând grupului vulnerabil (astfel încât timpul de lucru cumulat al acestor angajați să reprezinte 30% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților) și are ca scop lupta împotriva excluziunii, discriminărilor și șomajului prin inserția socioprofesională a persoanelor defavorizate. Statutul de întreprindere socială de inserție este recunoscut prin acordarea mărcii sociale de către AJOFM conform procedurilor legale.

Pentru a îndeplini obiectivele specifice economiei sociale, întreprinderea socială sau întreprinderea socială de inserție poate realiza în principal, următoarele tipuri de activități de interes general descrise în Legea nr. 219/2015 Art.3:

- producerea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări în scopul asigurării bunăstării comunității sau a membrilor acesteia;
- promovarea prioritară a unor activități care pot genera/asigura locuri de muncă pentru persoane din grupuri vulnerabile;
- dezvoltarea programelor de formare profesională destinate persoanelor din grupuri vulnerabile;
- dezvoltarea serviciilor sociale destinate creșterii capacității de inserție pe piața muncii a persoanelor din grupuri vulnerabile.

Actori relevanți în domeniul economiei sociale

Evoluția și dezvoltarea domeniului economiei sociale sunt influențate de politicile, măsurile și acțiunile diverselor instituții publice de la nivel central și local, precum și de inițitivele și programele unor organisme private, rețele, coalitii, organizații neguvernamentale cu obiective în domeniul economiei sociale.

Din perspectiva rolurilor în conturarea și promovarea politicilor în domeniu, în facilitarea aplicării măsurilor care să stimuleze înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale, precum și din perspectiva rolurilor în gestionarea programelor și a serviciilor destinate grupurilor vulnerabile, o serie de actori publici și privați sunt relevanți.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale, este organ de specialitate al administrației publice centrale, cu atribuții în realizarea politicilor naționale (corelate cu cele europene și internaționale) în domeniul muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice, având rol de reglementare, planificare, coordonare, monitorizare, inspecție și control.

Dintre instituțiile aflate în subordinea sau sub autoritatea MMPS, relevanță pentru sectorul economiei sociale au următoarele instituții :

- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM);
- Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții;
- Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați;
- Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială.

Sub coordonarea MMPS funcționează Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale, structură care poate aduce conform mandatului său și a expertizei științifice pe care o deține, o contribuție importantă la cercetarea domeniului și la fundamentarea unor politici publice și măsuri în domeniul economiei sociale.

Alți actori publici relevanți pentru domeniul economiei sociale, de la nivel central și județean, sunt : Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri; Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Fondurilor Europene; Agențiile pentru

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Dezvoltare Regională; Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de muncă (AJOFM); Agențiile Județene de Plăți și Inspecție Socială (AJPIS); Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC).

Ca actori din domeniul privat cu activitate relevantă pentru domeniul economiei sociale, putem menționa: Institutul de Economie Socială, Coaliția pentru economie socială, Camera de Comerț și Industrie a României, etc.

Educația și formarea profesională continuă în domeniul economiei sociale

Relevant pentru dezvoltarea sectorului economiei sociale este și faptul că există în acest moment la nivel național un cadru de reglementare privind ocupațiile specifice în domeniul economiei sociale, precum și o serie de furnizori de formare profesională care asigură formarea în domeniul economiei sociale, a persoanelor sau a specialiștilor interesați de acest domeniu.

În ceea ce privește universitățile din Regiunea Centru, nu exista programe de licență sau master în domeniul economiei sociale.

Cadrul de reglementare al ocupațiilor specifice economiei sociale a fost conturat prin introducerea în COR (Clasificarea Ocupațiilor din România) a trei ocupații (Antreprenor în economia socială- cod COR 112032, Manager de Întreprindere socială- cod COR 112036, Specialist în economia socială- cod COR 341206) și prin elaborarea și validarea standardelor ocupaționale asociate acestor ocupații. Odată cu validarea acestor standarde în anii 2012 și 2013, piața furnizorilor de formare profesională s-a orientat și către autorizarea programelor de formare în acest domeniu, mai ales că interesul pentru dezvoltarea inițiativelor și a proiectelor în domeniul economiei sociale era în creștere.

La nivelul Regiunii Centru au fost autorizați până la acest moment aproximativ un număr de 380 furnizori de formare profesională, pentru programe de formare în domeniul antreprenoriatului social, conform tabelului de mai jos.

Judete	Numarul de furnizori de formare profesionala autorizata
Alba	42
Brasov	96
Covasna	27
Harghita	40
Mures	135
Sibiu	40

Relevant de menționat cu privire la programele de formare în domeniul antreprenoriatului social pentru cele trei ocupații menționate, este faptul că nu există o practică unitară a Comisiilor de Autorizare a Furnizorilor de Formare Profesională a Adulților în privința evaluării programelor de formare din perspectiva numărului de ore alocate pentru instruirea teoretică și practică. Din acest motiv, regăsim pe piață programe de formare autorizate pentru un număr mic de ore, care nu asigură în mod real formarea competențelor prevăzute în standardele ocupaționale, mai ales în situația în care nivelul de acces la programul de formare prevede studii medii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Această situație este deseori motivată prin necesitatea de a realiza cursuri cu durată mică în cadrul unor proiecte, precum și prin nevoia de a atrage cât mai mulți participanți care, în general, nu sunt interesați de programe de formare cu durată medie sau mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

IV. REPERE REGIONALE PRIVIND STRUCTURILE DE ECONOMIE SOCIALĂ

Pentru a cunoaște modul în care este percepută calitatea vieții persoanelor vârstnice din România, Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice (CNPV, 2014) a realizat o cercetare sociologică. Rezultatele anchetei pe bază de chestionar au pus în evidență o slabă dezvoltare la nivelul anului 2014 a serviciilor pentru vârstnici comparativ cu alte categorii defavorizate de populație (copii, persoane cu dizabilități) și o insuficientă dezvoltare a structurilor la nivelul autorităților publice centrale și locale care să monitorizeze cazurile sociale din rândul acestora. Instituțiile de asistență socială de tip rezidențial destinate asistării persoanelor vârstnice erau insuficiente raportat la numărul cererilor, iar rețeaua geriatrică la nivel național era și ea subdezvoltată, medicii geriatrii care ar trebui să evalueze persoanele vârstnice inițial și periodic și să facă recomandări pentru întocmirea planului individual de intervenție fiind în număr insuficient. Structura de personal a unităților publice și private de asistare și îngrijire a vârstnicilor (cămine, centre de zi, unități medico-sociale, centre de îngrijire și asistență, adăposturi de noapte, cluburi ale pensionarilor) era incompletă, lipsind cel mai adesea specialiști precum: îngrijitori, ergoterapeuți, kinetoterapeuți, medici stomatologi. Au fost identificate ca fiind deficitare, identificarea și informarea beneficiarilor cu privire la căile de acces la drepturile și facilitățile acordate prin legi speciale și diverse alte reglementări.

Conform Planul Sectorial de Cercetare-Dezvoltare al Ministerului Muncii și Justiției Sociale Pentru perioada 2018-2020 "Masuri Destinație Creșterii Incluziunii Sociale A Persoanelor Vârstnice", primul set de măsuri vizează menținerea ocupării la vârste înaintate pentru cei care își doresc acest lucru prin: (1) atragerea persoanelor vârstnice calificate în diverse forme de pregătire profesională, îndeosebi în mediul rural; (2) intensificarea valorificării bunurilor create de persoanele vârstnice (picturi, obiecte de artizanat); (3) angajarea de către primării a persoanelor vârstnice fără afecțiuni de sănătate ca însoțitori pentru persoanele cu handicap/ pentru îngrijirii la domiciliu; (4) atragerea de către ANOFM a pensionarilor care sunt în măsură să predea la cursurile de reconversie profesională a unor categorii de șomeri. Pentru cei care nu mai pot rămâne pe piața muncii sunt necesare măsuri de pregătire a ieșirii la pensie prin intermediul centrelor de consiliere (Ministerul Muncii și Justiției Sociale, 2019).

În tabelul următor sunt prezentate datele privind servicii sociale pentru persoane vârstnice și alte categorii de persoane vulnerabile licențiate în Regiunea Centru.

Tabel 15. Servicii sociale pentru persoane vârstnice și alte categorii de persoane vulnerabile licențiate de către MMPS până la data de 25.11.2019

	Cămine pentru persoane vârstnice	Centre de tip respire/centre de criza	Locuințe protejate	Centre de zi de asistență și recuperare pentru persoane vârstnice	Centre de zi de socializare și petrecere a timpului liber pentru pers. vârstnice	Centre rezidențiale ale de îngrijire și asistență medico-sociale, CR medico-sociale	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-sociale, CR de îngrijiri paleative	Unități de îngrijire la domiciliu	Centre de preparare și distribuire a hranei, cantine sociale	Servicii de asistenta comunitara
Regiunea CENTRU	75	3	9	17	13	8	1	74	12	29
Alba	14		1	8	3	1		32	1	5
Brasov	21	1	7	2	2			6	4	3
Covasna	5	1		2	2			4	1	
Harghita	6	1	1	1	2	1		4	2	4
Mures	22			4	1	2		17	3	14
Sibiu	14				3	4	1	11	1	3

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În România, o Casă de Ajutor Reciproc (CAR) este un tip de Instituție financiară nebancaară (IFN) fără scop patrimonial, organizată în vederea sprijinirii și întraajutorării financiare a membrilor asociații.

În România, Casele de Ajutor Reciproc funcționează în baza a două legi distincte, una pentru salariați și alta pentru pensionari, respectiv Legea 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată în Monitorul Oficial 261 din 22.04.2009, și Legea nr 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (ANOFM 2019).

Case de ajutor reciproc ale salariaților

Case de ajutor reciproc ale salariaților (CARS), funcționează în baza OUG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații dar și în baza unui act normativ special, Legea nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc pentru salariați și al uniunilor acestora (ANOFM 2019). Potrivit legii, Casele de ajutor reciproc ale salariaților sunt asociații fără scop patrimonial, organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților, în vederea sprijinirii și întraajutorării membrilor lor. Obiectul de activitate al CAR ale salariaților îl constituie acordarea de împrumuturi cu dobândă mică către membrii acestora. Casele de ajutor reciproc ale salariaților sunt obligate să prezinte anual situațiile financiare uniunilor teritoriale județene, Uniunii Naționale, precum și direcțiilor generale ale finanțelor publice județene în Regiunea Centru, respectiv a municipiului București.

Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale salariaților din România (U.N.C.A.R.s.R.) este organizația națională autorizată, răspunzătoare de menținerea și dezvoltarea sistemului solid și sigur al caselor de ajutor reciproc ale salariaților. U.N.C.A.R.s.R. are afiliate 39 de uniuni teritoriale, care cuprind 2.377 case de ajutor reciproc ale salariaților - instituții financiare nebancaare (UNCARSR 2019). Conform Registrului de evidența al instituțiilor financiare nebancaare al Băncii Naționale a României la data de 21.11.2019 existau în Regiunea Centru 291 case de ajutor reciproc active ca instituții financiare nebancaare, din care 199 sunt case de ajutor reciproc ale salariaților în diferite județe (BNR 2019).

În Regiunea Centru cele mai multe CARS sunt în județele Brașov și Sibiu, peste 40 de case de ajutor reciproc al salariaților.

Case de ajutor reciproc ale pensionarilor și asociațiilor social (CARP)

Case de ajutor reciproc ale pensionarilor și asociațiilor social (CARP) reprezintă o categorie aparte de organizații nonprofit care funcționează în baza OUG 26/2000 cu privire la asociații și fundații (ANOFM, Asociații și Fundații 2000), cu modificările și completările ulterioare, și a unui act normativ special Legea 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (ANOFM, Condiții de atestare 2002).

CARP sunt organizații cu caracter civic, cu scop de caritate, de întraajutorare mutuală și de asistență socială. Scopul principal al acestora este acordarea de împrumuturi rambursabile cu dobândă mică și ajutoare nerambursabile.

CARP-urile prestează, de asemenea, diverse servicii membrilor săi (magazine la preț redus, activități culturale, turistice și de agrement, centre de zi, cantine sociale, servicii de îngrijiri la domiciliu etc). la prețuri reduse folosind munca unor pensionari membri ai casei, contribuind astfel în mod eficient la îmbătrânirea activă și la îmbunătățirea accesului la servicii a unor

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

categoriilor defavorizate. Beneficiarii CARP sunt atât persoanele pensionare, beneficiarii de ajutor social cât și membrii familiilor acestora (ANOFM, Conditii de atestare 2002).

Conform Registrului de evidenta al instituțiilor financiare nebancaire al Băncii Naționale a României la data de 21.11.2019 existau în Regiunea Centru 18 case de ajutor reciproc ale pensionarilor. Distribuția CAR la nivel regional surprinde esența utilității acestui tip de organizație neguvernamentală, prin faptul că numărul cel mai mare de case de ajutor reciproc, fie ale salariaților, fie ale pensionarilor, se regăsește de regulă în regiunile mai puțin dezvoltate ale României. Iar o excepție întâlnim în cazul CARP, existente într-un procentaj relativ mare (13%) în regiunea Centru, una dintre regiunile mai dezvoltate. În Regiunea Centru, cele mai multe CARPuri, mai precis 5 sunt în județul Sibiu (BNR 2019).

Case de ajutor reciproc

Casa de ajutor reciproc (CAR) este o instituție financiară nebancaară, fără scop patrimonial, organizată în vederea sprijinirii și întraajutorării financiare a membrilor asociați. Obiectul de activitate al CAR îl constituie acordarea de împrumuturi cu dobândă mică către membrii acestora. Casa de Ajutor Reciproc (CAR) este o asociație de persoane fizice, salariate sau care obțin venituri de natură salarială.

Scopul CAR este de a da ajutor financiar, în mai multe cazuri, cu diferite argumente. Membrii se ajută între ei pentru rezolvarea unor probleme financiare în societate. În mod normal, membrii participă la luarea deciziilor importante privind activitatea casei de ajutor reciproc. În CAR are grijă de economiile acumulate de membri la fondurile sociale proprii prin bonificarea anuală în condiții avantajoase. În Regiunea Centru, numărul instituției CAR ajunge la 74, din care 31 sunt locuate în județul Alba (BNR 2019).

Tabel 1. Numărul CAR, CARP și CARS în Regiunea Centru, sursa: BNR, 2019

Județe	CAR	CARP	CARS	Total
Alba	31	1	16	48
Brașov	10	3	46	59
Covasna	1	3	25	29
Harghita	15	3	32	50
Mureș	10	3	37	50
Sibiu	7	5	43	55
Total	74	18	199	291

Analiza întreprinderilor sociale/ întreprinderilor sociale de inserție din Regiunea Centru

Întreprinderile sociale au drept scop principal, promovarea incluziunii sociale a grupurilor aflate în dificultate prin creșterea oportunităților de angajare și oferă servicii personalizate care să asigure tranziția de la starea de vulnerabilitate la o piață deschisă a muncii.

Obiectivul acestei analize este măsurarea performanței întreprinderilor sociale existente in Regiunea Centru, dintr-o perspectivă cantitativă. Datele utilizate au fost culese din Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale - actualizat în octombrie 2019 disponibil pe MMPS, din rapoartele de activitate puse la dispoziție de AJOFM, precum și din datele financiare disponibile la MFP.

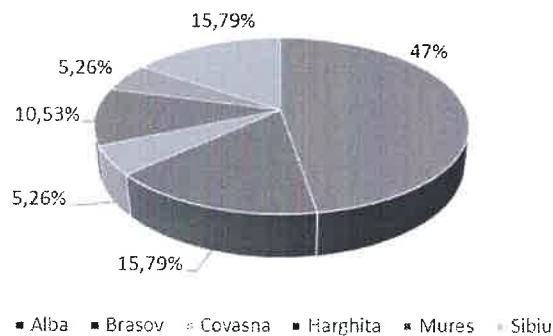
Având în vedere data de atestare a fiecărei întreprinderi, vom analiza societățile pe ultimul an financiar raportat, respectiv anul 2018, cu mențiunea ca nu există date disponibile pentru fiecare dintre întreprinderi, așa cum vom prezenta în tabelul următor.

La finalul lunii octombrie 2019, în regiune existau 19 întreprinderi sociale, cel mai mare număr regăsindu-se în Județul Alba, distribuite după cum urmează:

Nr crt	Denumire	Forma de organizare	Localizare (județ)	Tipul întreprinderii	Data atestării	Stare
1	SC Social&Business Development SRL	SRL-D	Alba	Întreprindere socială	04.11.2016	Activă
2	SC Collectoil Center SRL	SRL	Alba	Întreprindere socială de inserție	22.11.2016	Activă
3	Muzicform SRL	SRL	Alba	Întreprindere socială	29.12.2016	Activă
4	Montanevent SRL	SRL	Alba	Întreprindere socială	29.12.2016	Activă
5	SC Begli Event SRL	SRL	Alba	Întreprindere socială de inserție	29.12.2016	Activă
6	Prodes Peleti SRL	SRL	Alba	Întreprindere socială	29.12.2016	Activă
7	Kes Business SRL	SRL	Mures	Întreprindere socială	04.01.2017	Atestat suspendat în 24.07.2018.
8	Asociația Excelenta Apulum	Asociație	Alba	Întreprindere socială	5.03.2017/ ABIA nr.0007 din 24.04.2017	
9	Asociația Retrust	Asociație	Alba	Întreprindere socială	18.07.2017/ ABIA nr 00008 din 13.07.2017	Suspendare din 05.09.2018
10	Asociația Raul-Cosmin pentru copii și tineri cu dizabilitati	Asociație	Alba	Întreprindere socială	23.09.2019	Activă
11	Fundatia pentru Asistenta Sociala Si Tineret (Fast)	Asociație	Brasov	Întreprindere socială	24.07.2017	Activă
12	Asociația Club Sportiv Fii Independent	Asociație	Brasov	Întreprindere socială	22.12.2016	Activă
13	CAR Tractorul Brasov IFN	Asociație	Brasov	Întreprindere socială	22.12.2016	Activă
14	Asociația PRAETORIA	Asociație	Covasna	Întreprindere socială	12.01.2017	Activă
15	Naturclean	Asociație	Harghita	Întreprindere socială	05.10.2017	Activă

16	Asociația Producătorilor de Varza din Ciceu	Asociație	Harghita	Întreprindere socială	28.08.2018	Activă
17	Asociația Club Sportiv Astrale Roțile	Asociație	Sibiu	Întreprindere socială	05.12.2016	Atestat retras la data de 10.05.2018.
18	Fundația Europeană Pentru Consultanță, Implementare Și Dezvoltare - Fecid	Asociație	Sibiu	Întreprindere socială	12.12.2006	Activă
19	Asociația Pheonix Speranța	Asociație	Sibiu	Întreprindere socială de inserție	20.06.2018	Activă

Distribuția întreprinderilor sociale pe județe - octombrie 2019

La finalul anului 2018, societățile analizate înregistrau următorul rezultat financiar:

- 4 societăți comerciale au înregistrat profit
- 3 societăți comerciale au înregistrat pierdere
- 3 asociații au înregistrat profit
- 6 asociații au înregistrat pierdere
- pentru 3 asociații nu există date disponibile

Nr crt	Denumire	Rezultat financiar (profit/pierdere) - lei	CA (venituri din activități economice) - lei	Nr mediu de angajați - 2018	Venituri din activități fără scop patrimonial - lei	Capital propriu
1	SC Social&Business Development SRL	-12.569	-	0	Nu se aplică	Nu există date

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

2	SC Collectoil Center SRL	16.758	294.600	1	Nu se aplică	Nu există date	
3	Muzicform SRL	-2.367	-	0	Nu se aplică	Nu există date	
4	Montanevent SRL	193.999	303.768	0	Nu se aplică	Nu există date	
5	SC Begli Event SRL	30.108	294.330	3	Nu se aplică	Nu există date	
6	Prodes Peleti SRL	-33.580	116.395	0	Nu se aplică	Nu există date	
7	Kes Business SRL	414.230	468.233	1	Nu se aplică	Nu există date	
8	Asociatia Excelenta Apulum	- 34.081	-	0 - pentru activitati economice sau financiare 2 - pentru activitati fara scop patrimonial	280.378	101.353	
9	Asociatia Retrust	Declaratie de inactivitate					
10	Asociatia Raul-Cosmin pentru copii si tineri cu dizabilitati	- 2.037	-	0 - pentru activitati economice sau financiare 0 - pentru activitati fara scop patrimonial	12.214	- 2.158	
11	Fundatia pentru Asistenta Sociala Si Tineret (Fast)	11.380	185.986	8 - pentru activitati economice sau financiare 8 - pentru activitati fara scop patrimonial	1.278.967	572.087	
12	Asociatia Club Sportiv Fii Independent	- 61.106	6.281	0 - pentru activitati economice sau financiare 0 - pentru activitati fara scop patrimonial	8.089	- 75.262	
13	CAR Tractorul Brasov IFN	nu exista date disponibile					
14	Asociatia PRAETORIA	16.107	-	0 - pentru activitati economice sau financiare 0 - pentru	46.530	25.062	

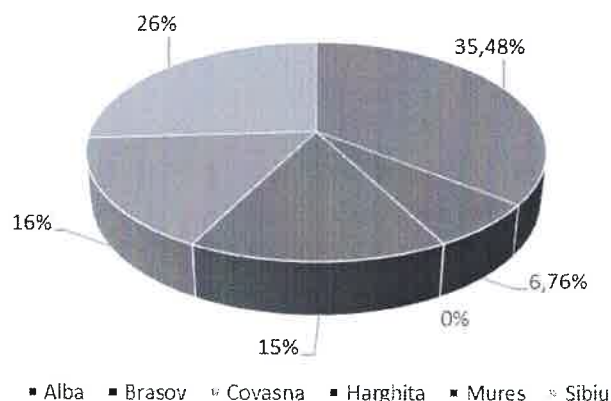
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

				activitati fara scop patrimonial		
15	Naturclean	- 2.925	432.772	6 - pentru activitati economice sau financiare 0 - pentru activitati fara scop patrimonial	0	58.155
16	Asociația Producătorilor de Varza din Ciceu	nu exista date disponibile				
17	Asociația Club Sportiv Roțile Astrale	- 19.693		0 - pentru activitati economice sau financiare 2 - pentru activitati fara scop patrimonial	1.096	- 105.087
18	Fundația Europeană Pentru Consultanță, Implementare și Dezvoltare - FECID	167.843	665.848	0 - pentru activitati economice sau financiare 6 - pentru activitati fara scop patrimonial	7.650	7.789
19	Asociația Speranța Pheonix	- 67.419	75.581	0 - pentru activitati economice sau financiare 17 - pentru activitati fara scop patrimonial	748.783	184.627

Cifra de afaceri cumulată în 2018 a fost de 2.843.794 lei, cea mai mare cifră de afaceri fiind generată de Județul Alba cu un procent de 34,48%, urmat de Județul Sibiu cu 26% și Județul Mureș cu 16% din totalul cifrei de afaceri cumulate.

Procentul cifrei de afaceri pe județe în totalul cifrei de afaceri cumulate - 2018

Din cele 12 asociații ce au statutul de întreprinderi sociale, 8 au înregistrat venituri din activități fără scop patrimonial, adică venituri din donații, sume sau bunuri primite prin sponsorizare, cotizații și contribuții bănești, în sumă totală de 2.383.707 lei.

Capitalul propriu reprezintă interesul rezidual al proprietarilor în activele unei firme după deducerea tuturor datoriilor sale.

Acesta se constituie pe baza a doua surse:

1. Fondurile investite inițial (la momentul constituirii) alături de majorări de capital efectuate de către asociați.
2. Profiturile reinvestite.

Capitalul propriu negativ denotă un grad de îndatorare foarte mare al firmei, imposibilitatea acestora de a-și achita datoriile din fonduri proprii, astfel punându-se problema și continuității activității.

La finalul anului 2018, trei asociații au înregistrat capital propriu negativ, acesta fiind în creștere comparativ cu ultimii 3 ani.

Nr. crt.	Denumire întreprindere socială	Capital propriu		
		2016	2017	2018
1	Asociația Raul-Cosmin pentru copii și tineri cu dizabilități	3.760	- 121	- 2.158
2	ASOCIAȚIA CLUB SPORTIV FII INDEPENDENT	- 132.893	- 14.156	- 75.262
3	ASOCIAȚIA CLUB SPORTIV ROȚILE ASTRALE	- 82.599	- 85.394	- 105.087

În 2018, cele 19 întreprinderi sociale au oferit locuri de muncă unui număr mediu înregistrat de 52 persoane. Însă, conform datelor furnizate de Ministerul Muncii, la finalul lunii octombrie 2019, situația angajaților în întreprinderile sociale era următoarea:

- 100 angajați, din care 14 provenind din grupuri vulnerabile.

În urma analizei prezentate, putem concluziona faptul că, întreprinderile sociale existente la nivelul Regiunii Centru, supraviețuiesc, însă aproximativ jumătate din ele se situează sub pragul de rentabilitate.

O evoluție pozitivă și sănătoasă din punct de vedere financiar a întreprinderilor sociale ar putea avea loc dacă s-ar elimina din motivele principale⁵ pentru care acest lucru nu se manifestă încă sau stagnează:

- lipsa capitalului potrivit la momentul potrivit, capital care ar putea sprijini validarea modelelor de afaceri, stabilirea structurii de costuri și venituri, diversificarea produselor, creșterea vânzărilor, construirea echipelor și a sistemelor necesare creșterii lor;
- resursele disponibile acestor antreprenori nu încurajează activitățile din lista de mai sus;
- programele cu finanțare publică impun întreprinderilor să creeze locuri de muncă într-un timp foarte scurt, iar faptul că acestea nu alocă timp suficient pentru dezvoltarea afacerilor lor rezultă în imposibilitatea de a-și susține 50% din locurile de muncă nou create, au marje în scădere, echipe în scădere, devin fragile și instabile de îndată ce finanțarea se termină;
- cerințele birocratice dificile îndepărtează și distrag antreprenorii de la activitățile curente de gestionare a afacerilor sociale.

Această situație nu numai că este în detrimentul întreprinderilor sociale, dar afectează negativ și persoanele vulnerabile pentru care au fost create locurile de muncă.

Unități protejate autorizate Regiunea Centru, sursa: (Munisterul Muncii și Justiției Sociale, 2019)

UNITĂȚI PROTEJATE AUTORIZATE REGIUNEA CENTRU					
Nr crt	DENUMIREA UNITATII PROTEJATE AUTORIZATE (UPA)	AUTORIZATIA DECIZIA	ACTIVITATEA UPA	SEDIUL UPA	DATE CONTACT
1	ASOCIAȚIA SPERANȚA PENTRU COPII	12/25.02.2019 103/25.02.2019 9	activitati de asamblare și ambalare marisoare și activitati de ambalare și etichetare	Brașov, Bld. Muncii, nr. 4, bl. E19, sc. C, ap. 23, jud. Brașov	speranța_pentru_copii@yahoo.com 0721/331935
2	ASOCIAȚIA CARRUS PENTRU PERSOANE CU HANDICAP	16/28.03.2019 313/28.03.2019 9	activitati de vânzare / intermediere de echipamente informatice și tehnică de calcul, subansamble, periferice și copiatoare, aparate audio și televizoare, consumabile pentru acestea, software și birotică, mobilier și aparatură de birou, aparate de uz gospodăresc, materiale consumabile pentru birou, aparatură electronică, produse de curățenie, întreținere și igienă, papetărie, detergenți, dezinfectanți, cutii din hârtie și/sau carton, materiale de construcții și materiale pentru protecția muncii, produse de papetărie	Arad, str. Ludovic Szantay, nr. 12, ap. 2A, jud. Arad	asociatiacarrus@yahoo.com 0752-032486

⁵Sustenabilitatea financiară a întreprinderilor sociale din România, Autor: Sonia Oprean

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3	ELISA MED S.R.L.	17/15.04.2019 423/15.04.2019	activitati de asistenta medicala specializate activitati de asistenta medicala generală alte activitati referitoare la sanatatea umana	Str. Lazar Aurel, Dr., 6, Alba Iulia	
---	---------------------	---------------------------------	---	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

V. SURSE ȘI RESURSE DE INFORMARE PRIVIND ECONOMIA SOCIALĂ

În perioada 2007-2013 prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU), Axa 6 Promovarea economiei sociale, Domeniul Major de Investiții 6.1 dezvoltarea economiei sociale au fost finanțate următoarele proiecte în regiunea Centru⁶.

1. Economia socială - șansa persoanelor vulnerabile la egalitate și incluziune pe piața muncii
Îl reprezintă dezvoltarea a 8 structuri ale economiei sociale pentru valorificarea forței de muncă locale, în scopul integrării durabile pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile supuse riscului de excluziune socială, prin dezvoltarea competențelor și capacității de ocupare ale acestora și prin crearea de 32 de locuri de munca în zone urbane și rurale.

2. Prois facilitarea accesului pe piața muncii a grupurilor defavorizate
„AUR”-Asociația Națională a Specialistilor în Resurse Umane, în calitate de Partener al Fundației PAEM Alba în proiectul „PROIS - FACILITAREA ACCESULUI PE PIATA MUNCII A GRUPURILOR DEFAVORIZATE”, ID 146376, proiect finanțat prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013, ofera asistență la înființarea a două structuri de economie socială (SES), având ca obiect de activitate serviciile de catering (Resurse Umane, 2019).

3. Activarea socială Fundația Hilfe
Obiectivul general al proiectului a fost promovarea rolului economiei sociale ca instrument flexibil și durabil pentru generarea de noi locuri de muncă, dezvoltare economică și incluziune socială în România.

Au fost presupuse doi obiective specifice:

1. Crearea a 2 structuri ale economiei sociale în mediul rural, în scopul creșterii oportunităților de ocupare pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile (femei în situații de risc, persoane de etnie romă, persoane care trăiesc din venitul minim garantat etc.) din zone rurale, prin crearea și ocuparea a 19 locuri de munca, dintre care 14 locuri de munca vor fi ocupate de persoane din grupuri vulnerabile.;

2. Creșterea calității vieții, informarea, dezvoltarea stimei de sine, dezvoltarea cunoștințelor, dezvoltarea personală și creșterea oportunităților de ocupare pentru 80 persoane aparținând grupurilor vulnerabile (femei în situații de risc, persoane de etnie romă, persoane care trăiesc din venitul minim garantat, persoane cu dizabilități etc.) astfel încât să crească șansele acestora de a se integra pe piața muncii, cât și pentru a determina persoanele din grupul țintă la o atitudine activă și pozitivă în societate (Fundația Hilfe, 2015);

4. Dezvoltarea economiei sociale prin înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale-
Șansă Evoluție Stabilitate

Informații

Începând cu 05 Ianuarie 2015, Municipiul Sebes împreună cu cei doi parteneri - Fundația Doctrina din Cluj Napoca și Fundația Charis din Cluj Napoca au demarat implementarea proiectului: Dezvoltarea economiei sociale prin înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale - Șansă Evoluție Stabilitate, în baza Contractului de finanțare: POSDRU/173/6.1/S/148889.

Pentru atingerea acestor ținte se vor realiza: programe integrate, cu o abordare pe tot parcursul vieții, cuprinzând intervenții pentru facilitarea accesului la educație, ocupare, servicii personalizate, inclusiv dezvoltarea parteneriate cu autoritățile locale în vederea sprijinirii dezvoltării structurilor sociale și a integrării cât mai bine a persoanelor din grupul țintă. La baza acestor structuri se află parteneriatul public - privat, parteneriat ce va fi girantul realizării în bune condiții și ulterior continuării activităților aferente întreprinderilor sociale înființate.

⁶ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractat>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Obiectivele proiectului corespund obiectivului general al axei prioritare 6 "Promovarea incluziunii sociale" si anume "facilitarea accesului pe piata muncii a grupurilor vulnerabile si promovarea unei societati inclusive si coezive in scopul asigurarii bunastarii tuturor cetatenilor". Obiectivul general al proiectului este infiintarea si dezvoltarea a 7 intreprinderi sociale prin dezvoltarea parteneriatului public-privat si implicarea persoanelor din grupul tinta in activitati ce vor contribui la cresterea comunitatilor locale din punct de vedere economic si social. Beneficiarul - Municipiul Sebes va infiinta doua structuri de economie sociala, in mediul urban, avand ca obiect de activitate productia de obiecte publicitare si centru de informare turistica. Fundatia Doctrina, partenerul 1, va infiinta trei structuri de economie sociala avand ca obiect de activitate florarie(in mediul rural), centru IT(in mediul urban) si spatiu de joaca pentru copii(in mediul rural).

Fundatia Charis, partenerul 2, va infiinta doua structuri de economie sociala avand ca obiect de activitate fast-food(in mediul urban) si ciocolaterie(in mediul rural).

5. Antreprenoriat social - șansă pentru viitor

Obiectivul general al proiectului - implementarea unui program integrat de informare, instruire, consiliere, asistenta si alte servicii suport pentru promovarea si dezvoltarea economiei sociale, cu scopul infiintarii a 21 noi intreprinderi sociale (ISuri) in mediul rural, contribuind astfel la dezvoltarea economiei sociale si crearea de noi locuri de munca in regiunea Centru (Atelier Social Asma).

6. Tineri pentru o lume mai bună!

Proiectului "Tineri pentru o lume mai bună", cofinanțat din Fondul Social European (FSE) prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 (POS DRU), pe Axa prioritară 6 "Promovarea incluziunii sociale" are în vedere consolidarea capacităților, competențelor și stimei de sine, a acestor tineri ajunși fără voia lor în situații aparent fără ieșire. Copiii și tinerii cu probleme de incluziune socială vor beneficia și de activități recreative și de divertisment, în cadrul aceluiași proiect (Antena 3, 2009).

7. Centru de incluziune socială prin terapie ocupațională a tinerilor cu HIV/SIDA

Fundația Creștină Rhema din Târgu Mureș a început implementarea proiectului "Centru de incluziune socială prin terapie ocupațională a tinerilor cu HIV/SIDA", care urmărește instruirea și pregătirea a 20 de tineri seropozitivi pentru introducerea lor în câmpul muncii. Proiectul are ca obiectiv general înființarea a trei ateliere protejate în care să fie instruiți și pregătiți pentru introducerea în câmpul muncii 20 de tineri cu dizabilități, în domeniul tâmplăriei, artei și informaticii.

8. Proiectul „Incluziune socială și pe piața muncii prin întreprinderi sociale”, derulat în județul Alba din august 2010 până în iulie 2013, are ca obiectiv dezvoltarea unei rețele de servicii și centre sociale pentru îmbunătățirea oportunităților de ocupare a persoanelor cu nevoi speciale din județ. În acest sens, s-au amenajat centre comunitare în 5 orașe din județ, pentru consilierea profesională și integrarea persoanelor aflate în risc social și 3 întreprinderi de economie socială pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile și cu dizabilități (Alba24, 2012).

9. Proiectul „Incluziune socială și pe piața muncii prin întreprinderi sociale”, derulat în județul Alba din august 2010 până în iulie 2013, are ca obiectiv dezvoltarea unei rețele de servicii și centre sociale pentru îmbunătățirea oportunităților de ocupare a persoanelor cu nevoi speciale din județ. În acest sens, s-au amenajat centre comunitare în 5 orașe din județ, pentru consilierea profesională și integrarea persoanelor aflate în risc social și 3 întreprinderi de economie socială pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile și cu dizabilități (Civitas, 2017).

Creștem capacitatea de dezvoltare a comunităților, prin generarea de modele de succes care aduc bunăstare. Viziune: oamenii din comunitățile locale pot să își schimbe în bine viața de zi cu zi atunci când se implică în programe inovative, sustenabile și cu impact în societate. Credem în forța comunității și în implicarea civică și suntem de părere că autoritățile și cetățenii trebuie aduși împreună pentru a transforma inițiativele în proiecte, planurile în realitate și oportunitățile de dezvoltare în prosperitate.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

10. Fundatia Speranta, proiect creativ pentru cresterea participarii grupurilor vulnerabile pe piata muncii si in viata economica si sociala atat prin imbunatatirea competentelor si dezvoltarea abilitatilor antreprenoriale ale acestora cat si prin punerea in practica a unui model eficient de economie sociala utilizand transferul de bune practici, promovarea unei societatii inclusive si coezive in scopul asigurarii bunastarii cetatenilor la nivelul a 3 regiuni.

11. Curcubeu - Centru de formare și Integrare Profesională”, proiect cofinanțat din Fondul Social European (FSE) prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) 2007-2013, „Investește în Oameni”, are ca obiectiv general crearea unei structuri de economie socială pentru formarea și integrarea profesională a tinerilor dezavantajați social din perspectiva originii etnice, a situației economice sau a nivelului redus de educație școlară.

12. Defineste-ti destinul:

Obiectivul general al proiectului îl constituie dezvoltarea și integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile, prin intermediul economiei sociale, în vederea creșterii competitivității și participării pe piața muncii într-un cadru flexibil, modern și inclusiv (Asociația Pro Factum Alba Iulia, 2016).

13. FUNDAȚIA PAEM ALBA este o organizație nonprofit cu tradiție în mediul neguvernamental local și regional. Cu o experiență de peste 15 ani în domeniu, FUNDAȚIA PAEM ALBA este promotorul dezvoltării economice și sociale durabile la nivel regional, prin elaborarea și implementarea de proiecte în domeniul socio-economic, protecția mediului înconjurător, participare publică, tineret, politici de educație și de sănătate.

Toate activitățile desfășurate de către cei 45 de angajați și 20 de voluntari ai FUNDAȚIEI PAEM ALBA servesc scopului organizației de a identifica, concepe și implementa acțiuni vizând dezvoltarea economică și socială la nivel regional (Fundatia PAEM ALBA, 2016).

Proiecte POS DRU 2007-2013

Nr crt	Nume proiect	Beneficiar	Județ	Localitate	Link proiect
1.	ECONOMIA SOCIALĂ - ȘANSA PERSOANELOR VULNERABILE LA EGALITATE ȘI INCLUZIUNE PE PIAȚA MUNCII	ORAȘ OCNA MUREȘ	Mureș	Municipiul Târgu Mureș	http://economie-sociala-ses.ro/
2.	PROIS FACILITAREA ACCESULUI PE PIAȚA MUNCII A GRUPURILOR DEFAVORIZATE	FUNDATIA PAEM ALBA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Nu poate fi accesat.
3.	Activarea socială	Asociația de Caritate HILFE 2005	Alba	Municipiul Sebes	Inexistent
4.	Dezvoltarea economiei sociale prin înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale-Șansă Evoluție	Municipiul Sebeș	Alba	Municipiul Sebeș	http://www.sansaevolutiestabilitate.ro/

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenorialului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, Mă SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	Stabilitate				
5.	Antreprenariat social - șansă pentru viitor	FORMAROM SRL	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent
6.	Tineri pentru o lume mai bună!	Organizația Națională Cercetașii României (ONCR) - Filiala Brașov Virgil Onitiu	Brașov	Municipiul Brașov	Inexistent
7.	Centru de incluziune socială prin terapie ocupațională a tinerilor cu HIV/SIDA	Fundația Creștina Rhema	Mureș	Municipiul Targu Mureș	Inexistent
8.	Incluziune socială și pe piață muncii prin întreprinderi sociale	Consiliul Județean Alba	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent
9.	Economie socială - O șansă pentru viitor	ASOCIAȚIA PLUG IN	Brașov	Municipiul Brașov	Inexistent
10.	Economia socială - inserție profesională sustenabilă	ASOCIAȚIA XANDER DEVELOPMENT	Brașov	Municipiul Brașov	Nu poate fi accesat.
11.	Sprijin integrat Structurilor de Economie Socială (SISES)	FUNDAȚIA CIVITAS PENTRU SOCIETATEA CIVILĂ	Harghita	Municipiul Odorheiu Secuiesc	Inexistent
12.	SES prin SES, Șanse Egale de Succes prin Structurile Economiei Sociale	ASOCIAȚIA DONIT	Brașov	Municipiul Brasov	Nu poate fi accesat.
13.	Creative SocialBIZ	ASOCIAȚIA PENTRU EDUCAȚIE PRACTICĂ ȘI CREATIVĂ	Brașov	Municipiul Brașov	https://educatiepractica.wordpress.com/
14.	Dezvoltarea comunităților locale prin economie socială	CONSILIUL LOCAL ALBA IULIA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent
15.	Centrul de formare și integrare profesională - Curcubeu -	Asociația Centrul Educațional Interetic pentru Tineret Sighișoara	Mureș	Municipiul Sighișoara	https://ibz.ro/index.php?care=18&lang=ro

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenorialului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, MySMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

16.	Definește-ți destinul	ASOCIAȚIA PRO FACTUM ALBA IULIA	Alba	Ighiu	http://www.proiectdd.ro/?page_id=320
17.	ROMII CREEAZĂ ÎNTREPRINDERI SOCIALE DE RECLICLARE A MATERIALELOR DE AMBALAJ ?ROMA-RE?	FUNDAȚIA PAEM ALBA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent

Sursa: Ministerul Fondurilor Europene

Referințe:

<https://ziarulunirea.ro/120-de-romi-din-alba-si-au-gasit-un-loc-de-munca-in-cadrul-unui-proiect-implementat-de-fundatia-paem-si-partenerii-sai-206700/>

Lista proiecte in domeniul economiei sociale finantate prin POS DRU - <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractat>

În perioada 2007-2013 prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU), Axa 6 Promovarea economiei sociale, Domeniul Major de Investiții 6.1 dezvoltarea economiei sociale au fost finanțate următoarele proiecte în regiunea Centru⁷.

Scopul programului sus menționat era de a promova întreprinderilor sociale prin realizarea exemple bune, proiecte de succes din Regiunea Centru, care să vă poată ajuta la elaborarea, managementul și evaluarea unui proiect tip întreprinderi sociale în România.

Proiectul Incluziune socială și pe piață muncii prin întreprinderi sociale, cu beneficiarul Consiliul Județul Alba și-a propus: crearea a 3 structuri de economie socială funcționale în Sebeș, Alba-Iulia și Sâncraia (jud. Alba); dezvoltarea a 5 centre comunitare resursă pentru economia socială în Aiud, Abrud, Blaj, Cugir-Vinerea și Zlatna (jud. Alba); furnizarea de programe de training pentru potențiali antreprenori, pentru persoane aflate în situații de risc social, pentru persoane implicate în furnizarea de servicii sociale etc.

Cele 3 structuri de economie socială: *Asociația Centrul de Inițiativă pentru Economia Socială (CIES)* - organizație umbrelă pentru sprijinirea economiei sociale, care a preluat și structura de servicii de copiere și design computerizat; *Asociația ROSEA* - ferma de trandafiri; *Asociația ECOU* - structura cu activitate de curățenie și întreținere spații verzi, tâmplărie;

Cele 5 centre comunitare resursă: Aiud: activități de asistență socială (copii autiști) și urmează să se dezvolte un atelier; Abrud: a fost creată Asociația „Împreună pentru Abrud” - produce felicitări și oferă servicii de recuperare pentru copii cu dizabilități; Blaj: mini-tipografie; Cugir: oferă servicii sociale ca parte a SPAS Cugir; Zlatna: a fost creată Asociația „Pro Zlatna” care urmează să dezvolte activități.

⁷ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractat>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Prin programul POS DRU 2007-2013 au fost finanțate 17 proiecte din Regiunea Centru, din care 7 au fost implementat în județul Alba, 5 în județul Brașov, un proiect în județul Harghita și 3 în județul Mureș.

Proiecte POS DRU 2007-2013

Nr crt	Nume proiect	Beneficiar	Județ	Localitate	Link proiect
1.	ECONOMIA SOCIALĂ - ȘANSA PERSOANELOR VULNERABILE LA EGALITATE ȘI INCLUZIUNE PE PIAȚA MUNCII	ORAȘ OCNA MUREȘ	Mureș	Municipiul Târgu Mureș	http://economiesociala-ses.ro/
2.	PROIS FACILITAREA ACCESULUI PE PIAȚA MUNCII A GRUPURILOR DEFAVORIZATE	FUNDATIA PAEM ALBA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Nu poate fi accesat.
3.	Activarea socială	Asociația de Caritate HILFE 2005	Alba	Municipiul Sebes	Inexistent
4.	Dezvoltarea economiei sociale prin înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale-Șansă Evoluție Stabilitate	Municipiul Sebeș	Alba	Municipiul Sebeș	http://www.sansaevolutiestabilitate.ro/
5.	Antreprenoriat social - șansă pentru viitor	FORMAROM SRL	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent
6.	Tineri pentru o lume mai bună!	Organizația Națională Cercetașii României (ONCR) - Filiala Brașov Virgil Onitiu	Brașov	Municipiul Brașov	Inexistent
7.	Centru de incluziune socială prin terapie ocupațională a tinerilor cu HIV/SIDA	Fundația Creștina Rhema	Mureș	Municipiul Targu Mureș	Inexistent
8.	Incluziune socială și pe piață muncii prin întreprinderi sociale	Consiliul Județean Alba	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

9.	Economie socială - O șansă pentru viitor	ASOCIAȚIA PLUG IN	Brașov	Municipiul Brașov	Inexistent
10.	Economia socială - inserție profesională sustenabilă	ASOCIAȚIA XANDER DEVELOPMENT	Brașov	Municipiul Brașov	Nu poate fi accesat.
11.	Sprijin integrat de Structurilor de Economie Socială (SISES)	FUNDAȚIA CIVITAS PENTRU SOCIETATEA CIVILĂ	Harghita	Municipiul Odorheiu Secuiesc	Inexistent
12.	SES prin SES, Șanse Egale de Succes prin Structurile Economiei Sociale	ASOCIAȚIA DONIT	Brașov	Municipiul Brasov	Nu poate fi accesat.
13.	Creative SocialBIZ	ASOCIAȚIA PENTRU EDUCAȚIE PRACTICĂ ȘI CREATIVĂ	Brașov	Municipiul Brașov	https://educatiepractica.wordpress.com/
14.	Dezvoltarea comunităților locale prin economie socială	CONSILIUL LOCAL ALBA IULIA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent
15.	Centrul de formare și integrare profesională - Curcubeu -	Asociația Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret Sighișoara	Mureș	Municipiul Sighișoara	https://ibz.ro/index.php?care=18&lang=ro
16.	Definește-ți destinul	ASOCIAȚIA PRO FACTUM ALBA IULIA	Alba	Ighiu	http://www.proiectdd.ro/?page_id=320
17.	ROMII CREEAZĂ ÎNTREPRINDERI SOCIALE DE RECICLARE A MATERIALELOR DE AMBALAJ ?ROMA-RE?	FUNDAȚIA PAEM ALBA	Alba	Municipiul Alba Iulia	Inexistent

Sursa: Ministerul Fondurilor Europene

În Regiunea Centru sunt numai 11 furnizori de formare profesională în domeniul economiei sociale care deține și autorizație, 2 din județul Mureș, 3 din județul Sibiu, 4 din județul Brașov, respectiv un furnizor din județul Covasna.

• **Lista furnizorilor de formare profesională în domeniul economiei sociale din Regiunea Centru**

Nr crt	Denumirea furnizorului	Adresa	Numarul de telefon, fax	Programul de formare autorizat		Data eliberării autorizației
				Numele	Tipul	
1	Asociația Getica	Sat Senereus, Comuna Balaușeri, nr 302, Județ Mureș	0766-376.665	Antreprenor în economie socială	Specializare	01.09.2017
2	S.C. Ioanida Turism S.R.L. D Deda	Deda, nr.25 5B, Județ Mureș	0740-075.131	Antreprenor în economie socială	Specializare	05.09.2018
3	SC MIBA CONSULTING SRL	STR. VALEA TEI, NR. 25, Brașov, Județ Brașov	0723-475.276	Antreprenor în economie socială	Inițiere	06.11.2018
4	ASOCIAȚIA ROPAM	STR. PRINCIPAL A, NR. 588, Sambata de Sus, Județ Brașov	0799-876.765	Antreprenor în economie socială	Inițiere	21.11.2018
5	ASOCIAȚIA PENTRU PROMOVAREA RESPONSABILITĂȚII SOCIALE A COMPANIILOR	Str. Lunga nr. 100, Brașov, Județ Brașov	0730-657.699	Manager de întreprindere socială	Inițiere	07.04.2015
6	SC EXCELENT TRAINING CENTER SRL - pct de	str. De Mijloc, nr. 90, Brașov, Județ Brașov	0748-543.094	Specialist în economia socială	Specializare	11.08.2015

	lucru BRASOV					
7	<i>Casa Corpului Didactic Sibiu</i>	Strada Turismului 15, Sibiu 550020	0269 210 892	Ateliere de învățare	Specializare	
8	Asociația pentru Dezvoltarea Economiei Sociale Fortunatis	Miercurea Sibiului	<u>0040 269</u> <u>534 380</u>	Ateliere de învățare	Specializare	05.2012
9	Centrul Regional de Formare Continuă pentru Administraț ia Publică Sibiu	Strada Dealului 1, Sibiu	0269 250 078	Administratia Publica	Specializare	
10	Centrul Regional de Formare Profesional a a Adultilor Mures	Str.Zagazul ui,nr.14,Ta rgu-Mures	0365- 882.825; 0365- 882.826;	Ateliere de învățare	Specializare	06/06/201 6
11	SC AFACOV CONSULTIN G GROUP	Str. Kos Karoly nr. 96, Sf. Gheorghe, Judet Covasna	267/313457 0367/80268 0	Antreprenor in economia sociala	Specializare	19.06.201 7

GAL-uri în Regiunea Centru

Conform reglementărilor politicilor de dezvoltare rurală în UE, un Grup de Acțiune Locală (GAL) reprezintă un parteneriat care reunește organizații din sectorul privat, public și din societatea civilă dintr-un teritoriu rural, cu scopul de a implementa metodele LEADER de dezvoltare rurală. Dimensiunea teritoriului acoperit de GAL poate varia de la o zonă cu o populație de aproximativ 5.000 de locuitori, până la zone cu circa 150.000 de locuitori (CE 2019). Un GAL este alcătuit dintr-o secțiune transversală a comunităților locale, iar membrii GAL includ, printre altele, reprezentanți ai autorităților locale, ai grupurilor de afaceri, ai organizațiilor sociale și ai asociațiilor de mediu. Aceste GAL-uri multisectoriale centralizează o vastă bază de cunoștințe cu privire la competențe și asigură o acoperire echitabilă a intereselor locale (CE 2019).

În fiecare perioadă de programare, GAL primește un buget de la Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) pentru cofinanțarea proiectelor LEADER din teritoriul

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

său (FEADR 2005). Toate GAL-urile sunt obligate să conceapă o Strategie de Dezvoltare Rurală (SDR) înainte de a începe distribuirea resurselor FEADR pentru proiectele LEADER în arie de implementare. SDR implică o analiză în profunzime a teritoriului unui GAL pentru a identifica metoda de dezvoltare rurală pe care populația locală o consideră cea mai importantă pentru dezvoltarea zonei respective. SDR clarifică de asemenea și care sunt problemele pentru soluționarea cărora, în opinia populației locale, ar trebui utilizate fondurile LEADER. Elaborarea unei SDL impune o consultare amplă a comunității, iar procedura conferă GAL-ului o direcție încorporată ascendentă a activităților LEADER. Înființarea Grupurilor de Acțiune Locală în România, organizarea echipelor și absorbția de fonduri au fost considerate activități de succes, dar Comisia Europeană a atras atenția asupra tipului de proiecte care au fost finanțate prin GAL. Observația partenerilor europeni a fost cauzată de faptul că, în mare măsură, proiectele derulate în cadrul Grupurilor de Acțiune Locală au fost similare cu cele derulate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală. Ce a lipsit proiectelor derulate a fost tocmai caracterul INOVATIV, care este un concept esențial în programul LEADER (MADR 2015).

În Regiunea Centru au fost înregistrate 32 GAL-uri în 2018, din care 3 au fost înregistrate în Județul Alba (Asociația "Țara Secașelor-Alba Sibiu", Grupul de Acțiune Locală Pe Mureș și pe Târnavă, Grupul de Acțiune Locală din Munții Metaliferi, Trascău și Muntele Mare), în județul Brașov au fost înregistrate 4 GAL-uri (Asociația "Ținutul Bârsei", Asociația Transilvană Brașov Nord, GAL Transcarpatica, GAL Microregiunea Valea Sâmbetei), în județul Covasna au fost înregistrate 3 GAL-uri (Asociația Alutus Regio Egyesulet, Asociația „Angustia” Egyesulet, GAL Progressio), iar între județul Covasna și Brașov există încă doi GAL-uri interjudețeană, respectiv Asociația de Dezvoltare Durabilă Curbura Carpaților, Asociația Grupul de Acțiune Locală Ținutul Bârsei. În județul Harghita au fost înregistrate 4 GAL-uri (Asociația „Grupul de Acțiune Locală Sovidek - Hegyalja Helyi Akciocsoport Egyesulet”, Asociația LEADER “CSIK”, Asociația GAL pentru dezvoltarea regiunii Giurgeu G 10, Asociația „Grup de Acțiune Locală Homorod - Rika-Târnavă”). În județul Mureș au fost înregistrate 13 GAL-uri (GAL Poarta Apusenilor, Asociația Târnavă Mică-Bălăușeri-Sărățeni, Asociația GAL3 - Cristești, Pănet, Sâncraiu de Mureș, GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ DEFILEUL MUREȘULUI SUPERIOR, Asociația LEADER Parteneriat Mureșean, ASOCIAȚIA LEADER POARTA CÂMPIEI MUREȘENE, Asociația LEADER Valea Nirajului, Asociația Grupul de Acțiune Locală Zona Luț, Șar, Câmpie. Respectiv Asociația Grupul de Acțiune Locală "Sovidek-Hegyalja Helyi Akciocsoport Egyesulet" și Asociația Leader Parteneriat Mureșean cu localități și din județul Harghita. În același timp Asociația Grupul de Acțiune Locală Dealurile Târnavelor este considerat ca un GAL interjudețean pentru că sunt localități și din județul Sibiu. În județul Sibiu 4 GAL-uri (Asociația "GAL Microregiunea Hârțibaciu", Asociația "Grupul de Acțiune Locală Podișul Mediașului", Asociația GAL Mărginimea Sibiului, Asociația Grupul de Acțiune Locală Țara Oltului).

În general, scopurile înființării acestor GAL-uri au fost:

- Cooperarea locală prin dezvoltarea piețelor locale pentru comercializarea produselor agro-industriale, servicii turistice și alte produse și servicii locale prin intermediul lanțului scurt și promovării produselor locale la nivel național.
- Realizarea comasării terenurilor excesiv fărâmițate prin asocierea fermierilor în scopul practicării unei agriculturi performante.
- Promovării agriculturii ecologice.
- Creșterea gradului de coeziune și de participare a cetățenilor la viața publică în scopul valorificării potențialului întregului teritoriu.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, My SMIS 127358.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- Dezvoltarea de rețele turistice locale pentru valorificarea patrimoniului material și imaterial, al peisajelor unice, tradițiilor și meșteșugurilor din teritoriul, în scopul atragerii de vizitatori, dezvoltării activităților economice legate de ecoturism și îmbunătățirii calității vieții locuitorilor.
- Conservării tradițiilor locale, dar, se constată o insuficiență promovare, interactivitate și cunoaștere a istoriei și valorilor locale în rândul cetățenilor microregiunii, etc.

VI. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

- Pentru asigurarea sustenabilității întreprinderilor sociale este esențială conturarea unor viziuni la nivelul țării și la nivelul regiunilor, în care pot fi integrate realizările în acest sens. Fără a se gândi în priorități, lanțuri valorice, și structuri transsectoriale, devine imposibilă asigurarea unor rate de supraviețuire a structurilor nou create.
- Rolul clusterelor regionale este de a consolida ecosistemul multisectorial într-un domeniu economic. Colaborarea între mediul economic, mediul academic, de cercetare și mediul public poate stimula creșterea echilibrată și durabilă regională.
- După analizarea stadiului actual al domeniului economiei sociale în Regiunea Centru, putem afirma că integrarea proiectelor într-o strategie pe termen mediu sau lung este de asemenea, esențială.

Recomandări:

- creare unei comunități în randul întreprinzătorilor sociali;
- abordare flexibilă - posibilitatea întreprinderilor de a soluționa direct o problemă socială identificată în comunitate, având astfel un impact pozitiv asupra acesteia;
- implicarea clusterelor în procesul de formare/selectare a întreprinderilor sociale;
- oferirea de oportunități de internaționalizare;
- debirocratizarea implementării planurilor de afaceri;
- digitalizarea proceselor de raportare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- ADR Centru. 2014. „Premisele dezvoltării economiei sociale, bazate pe investiții în infrastructura și serviciile de specialitate.”
- ADR Centru. 2018. „Studiu privind potențialul de dezvoltare și perspectivele economice ale Regiunii Centru.”
- Bursa.ro. 2019. „Economia României - în creștere cu 4,7% în primul semestru 2019.”
- CNSP. 2019. „Piața Munci.” *Comisia Națională de Strategie și Prognoza.*
- Iagar. 2017. „Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2060.” *INS.*
- Inforegio. 2016. „Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020.” *Inforegio.ro.*
- INS. 2015. Sistemul Educational în România, date sintetice.
- INS. 2018. „Rata somajului în Regiunii Centru.”
- IRES. 2018. „PROGNOZA EVOLUȚIEI ȘI TENDINȚELOR PIEȚEI MUNCII PROGNOZA EVOLUȚIEI ȘI TENDINȚELOR PIEȚEI .” *Institutul Român pentru Evaluare și Strategie.*
- Ministerul Dezv. Reg. și Adm. Pub. . 2015. „Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni.”
- POR . 2010. „Structura economică a Regiunii Centru.” *Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca.*
- ANOFM. 2019. 1CASE DE AJUTOR RECIPROC ALE SALARIAȚILOR Condiții de atestare și de acordare a mărciisociale.
- . 2002. "Conditii de atestare." 1CASE DE AJUTOR RECIPROC ALE PENSIONARILOR Condiții de atestare și de acordare a mărciisociale https://www.anofm.ro/upload/1981/11-Case_de_ajutor_reciproc_ale_pensionarilor.pdf.
- . 2000. "Asociatii si Fundatii." *Conditii de atestare si de acordare a marcii sociale*, https://www.anofm.ro/upload/1981/09-Asociatii_si_fundatii.pdf.
- BNR. 2019. "Case de ajutor reciproc." REGISTRUL DE EVIDENȚĂ INSTITUȚII FINANCIARE NEBANCARE LA DATA DE 21.11.2019.
- UNCARSR. 2019. "Legislatie specifica pentru caselor de ajutor reciproc ale salariatilor." <https://www.uncar.ro/Legislatie.aspx>.
- ADR Centru. (2017). Planul Regional de Actiune pentru Invatamant. Alba Iulia.
- ADR Centru. (2018). Analiza disparităților intraregionale și dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru. Alba Iulia.
- Antena 3. (2009). Tineri pentru o lume mai bună.
- Asociația Pro Factum Alba Iulia. (2016). „DEFINEȘTE-ȚI DESTINUL” ID POSDRU/173/6.1/S/148404.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Atelier Social Asma. (fără an). Număr contract: POCU/449/4/16/128164, Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020:
<https://www.atelierulsocialasma.ro/>.

Civitas. (2017). Parteneriat pentru Șansă - Sprijinirea Structurilor de Economie Socială.

Fundatia Hilfe. (2015). „Activarea socială” proiect al Fundatiei Hilfe 2005.

Fundatia PAEM ALBA. (2016). <https://www.paemalba.ro/>.

INS. (2017). Balanta Fortei de Munca la 1 ianuarie 2017. Bucuresti.

INS. (2019). Domeniul: Produsul intern brut - date provizorii (1) Comunicat de presa. Bucuresti: Institutul National de Statistica.

Ministerul Muncii si Justitiei Sociale. (2019). ”MĂSURI DESTINATE CREȘTERII INCLUZIUNII SOCIALE A PERSOANELOR VARSTNICE”. Bucuresti.

Munisterul Muncii si Justitiei Sociale. (2019). LISTĂ UNITĂȚI PROTEJATE AUTORIZATE. Bucuresti.

Resurse Umane. (2019). PROIS - FACILITAREA ACCESULUI PE PIATA MUNCII A GRUPURILOR DEFAVORIZATE. „AUR”-Asociatia Nationala a Specialistilor in Resurse Umane,
<http://www.resurseumane-aur.ro/proiect-curent-prois>.

Referinte web:

<https://ziarulunirea.ro/120-de-romi-din-alba-si-au-gasit-un-loc-de-munca-in-cadrul-unui-proiect-implementat-de-fundatia-paem-si-partenerii-sai-206700/>

Lista proiecte in domeniul economiei sociale finantate prin POS DRU - <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractat>

Anexa 1

DATE DE CONTACT AJOFM - REGIUNEA CENTRU

Județ	Instituție	Adresă și date contact	Persoană responsabilă-compartiment Economie Socială	Date contact: Persoană responsabilă
Alba	AJOFM Alba	Str.Nicolae Titulescu, Nr.10B, Bloc "COLUMNNA" Telefon: 40 258811470, Email: ajofm@ab.anofm.ro ,	Romeo Chelu	romeo.chelu@ab.anofm.ro
Covasna	AJOFM Covasna	Covasna Sfântu Gheorghe, str. General Grigore Bălan nr.14 Telefon: 0267.312.157 Email: ajofm@cv.anofm.ro	Tasi Francisc	francisc.tasi@cv.anofm.ro
Harghita	AJOFM Harghita	Miercurea Ciuc, Bulevardul Frăției 2 Telefon: 0266.313.423 Email: ajofm@hr.anofm.ro	Barsan Ramona	ramona.barsan@hr.anofm.ro 0266/313423, int.127
Mures	AJOFM Mures	Mures, str. Iuliu Maniu nr. 2 Telefon: 0265.269.247 Email: ajofm@ms.anofm.ro	Mogos Dorin	dori.mogos@ms.anofm.ro
Sibiu	AJOFM Sibiu	Sibiu, str. Morilor nr. 51 A Telefon: 0269.210.882 Email: ajofm@sb.anofm.ro	Zaig Steluta Edith	0269/210882 int 114

Anexa 2

ÎNTEPRINDERI SOCIALE ȘI ÎNTEPRINDERI SOCIALE DE INSERȚIE - REGIUNEA CENTRU

Nr. crt	Județ	Denumire întreprinder e socială / întreprinder e socială de inserție	Data înființării	Data atestării / obținere marcă socială	Domeniul/tipul de activitate	Date de contact întreprindere socială/de inserție (adresa, tel, email)	Număr total angajați	Număr angajați din grupuri vulnerabile	Observații (retragere atestat/anulare)
1	ALBA	ASOCIAȚIA EXCELENȚA APULUM	13.01.2015	5.03.2017 / ABIA nr.0007 din 24.04.2017	activitati de formare profesionala si informare, consiliere si mediere pe piata muncii	Alba Iulia, Bucovinei, 4, tel.: 0721236417, Fax.: 358401816, excelenta.apulum@yahoo.com	6	0	
		ASOCIAȚIA RETRUST	09.03.2017	18.07.2017 / ABIA nr 00008 din 13.07.2017	Alte forme de invatamant (cod CAEN 8559)	Alba Iulia, Traian, 4, tel.: 0746073093, asociatiaretrust@gmail.com	0	0	suspendare din 05.09.2018
		SC Social&Business Development SRL	29.06.2015	04.11.2016	Prelucrarea datelor, administrarea paginilor web si activitati conexe	Sat Secasei Com. Ohaba, 208, tel.: 0728086825, contact@sbd- alba.ro www.sbd-alba.ro	-	-	
		SC Collectoil Center SRL	09.04.2015	22.11.2016	Colectarea deseurilor nepericuloase	Loc. Oiejdea Com. Galda de Jos, nr. 371 B, tel.: 0358100084, collectoil.center@gmail.com www.collectoil.ro	5	3	
		Muzicform SRL	19.05.2015	29.12.2016	Invatamant in domeniul cultural (limbi straine, muzica, teatru, dans, arte plastice, alte domenii)	Loc. Cugir, str. Raul Mic, Km 9, tel.: 0786439644	-	-	
		Montanevent SRL	19.05.2015	29.12.2016	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	Loc. Cugir, str. Raul Mic, Km 9, tel.: 0762412690	1	-	
		SC Begli Event SRL	04.05.2015	29.12.2016	Coafura si alte activitati de infrumusetare	Loc. Vintu de Jos, str. Garii, 261, tel.: 0740082498 http://beglievent.ro/	3	2	

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

		Prodes Peleti SRL	09.01.2015	29.12.2016	Fabricarea altor produse din lemn, fabricarea articolelor din pluta, paie si din alte materiale vegetale impletite	Str Principala, nr 222, Loc. Balomiru de Camp, 0786.439.644	-	-	
		Asociatia Raul-Cosmin pentru copii si tineri cu dizabilitati	15.09.2014	23.09.2019		Str. Alexandru Sahia, nr 10, Cugir www.asociatiaraulcosmin.wixsite.com/arc-ctd	-	-	
2	BRAȘOV	FUNDAȚIA PENTRU ASISTENȚA SOCIALĂ ȘI TINERET (FAST)	25.11.1998	24.07.2017	servicii sociale , formare profesionala	Sacele, str.George Moroianu, 17, 0268274365, fastromania@gmail.com https://www.fastromania.eu/contact/	8	-	
		ASOCIAȚIA CLUB SPORTIV FII INDEPENDENT	30.10.2014	22.12.2016	Alte activitati sportive	Brasov, Vulturului, 21, 0735355894, c.lupu@sesbv.ro http://www.sesbv.ro/pages/contact/	6	-	
		CAR TRACTORUL BRASOV IFN	0/0/1997	22.12.2016	Alte activitati de creditare	Brasov, Brașov, O. Goga ,2, 0740096761, fax: 268428506, cartrbv@yahoo.com http://www.cartractorul.ro/	23	-	
3	COVASNA	PRAETORIA	06.02.2013	12.01.2017	editarea de carti, publicatii, periodice, broșuri, pliante informative inclusiv pe suport magnetic, editarea discurilor, DVD-urilor si benzilor magnetice cu muzica, a partiturilor muzicale tiparite/ organizarea de conferinte, cursuri, simpozioane, seminarii, expozitii, concerte, - inchirierea si ingrijirea lacurilor de agrement, a bazinelor de inot pe raza judetului Covasna	COVASNA, TIRGU SECUIESC, CURTEA 44, NR.1, ET.1, 0747175857, praetoriaaugusta@gmail.com http://praetoria.weebly.com/	-	-	

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de Investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, Mă SMIS 127358.

4	HARGHITA	Naturclean	18.12.2014	05.10.2017	Silvicultura si alte activitati forestiere	Harghita, Ciucsingeorgiu, sat Bancu, 10, 0720593720, csedo.tibor@gmail.com https://biomasa-pelleti.ro/ro	6	3	
		Asociatia producatorilor de Varza din Ciceu	16.11.2017	28.08.2018	Altele	Harghita, Ciceu, 230, 0756483485,	-	-	
5	MUREȘ	IS KES BUSINESS SRL	25.06.2015	04.01.2017	Activitati de consultanta pentru afaceri si management	Sat Nicolesti, Comuna Craciunesti.Mures nr 539,Tel:0745392298 http://www.kesbusiness.ro/contact.html	1	-	Atestat suspendat in 24.07.2018.
6	SIBIU	IS ASOCIAȚIA CLUB SPORTIV ROȚILE ASTRALE	30.10.2013	05.12.2016	Sportul ptr pers cu dizabilitati si activ derulate in interesul acestor categorii de pers si a altor pers defavorizate.	Sibiu.Marpod nr 319. Tel:747493416, .RUSU@SESS B.RO	4	-	Atestat retras la data de 10.05.2018.
		ISS FUNDAȚIA EUROPEANĂ PENTRU CONSULTANȚĂ, IMPLEMENTAREA ȘI DEZVOLTARE - FECID	30.04/2007	12.12.2006	Fabric prod de brutarie si a prod fainoase.Transporturi rutiere de marfuri. Depozitari.	Sibiu Buia nr 193.Tel:0269/255649,FUNDAȚIA_FECID@YAHOO.COM http://fecid.eu/contact/	13	6	
		ISS ASOCIAȚIA PHOENIX SPERANȚA	15.08.2002	20.06.2018		Medias.str.G.Toparceanu nr.14.Tel.:0269/845065,OF FICE@PHOENIX-SPERANTA.RO http://www.phoenix-speranta.ro/	24	-	

Anexa 3

GRUPURI DE ACȚIUNE LOCALĂ - REGIUNEA CENTRU

Nr crt	Denumire GAL	Județ	Telefon/Fax	E-mail	Website
1	Asociația GAL "Pe Mureș și pe Târnave"	Alba, Mureș	0258.889.121 0722.682.365	galpemures@yahoo.com	www.gal-mt.ro
2	Asociația GAL Drumul Iancului	Alba	0740.389.848	drumuliancului@gmail.com	www.galdrumuliancului.ro
3	Asociația Grupului de Acțiune Locală Valea Ampoiului - Valea Mureșului	Alba, Hunedoara	0258.760.480 0744.636.591	gal.vavm@yahoo.com office@galvam.ro cmbirsan@yahoo.com	www.galvam.ro
4	GAL Țara Secașelor Alba-Sibiu	Alba, Sibiu	0258.841.205 0733.066.106	asociatiatarasecaselor@yahoo.com	www.tarasecaselor.ro
5	Asociația GAL Munții Metaliferi, Trascău și Muntele Mare	Alba	0722.727.173	galmmtmm@yahoo.com	www.galmmtmm.ro
6	Asociația "GAL Arieșul Mare"	Alba, Bihor	0751.213.018 Fax:0372.877.088	galariesulmare@yahoo.com	www.galariesulmare.ro
7	"Asociația Transilvană Brașov Nord"	Brașov	0784.298.864 0784.298.863 0784.298.865	contact@galatbn.ro	www.galatbn.ro
8	Asociația "Grup de Acțiune Locală Răsăritul Țării Făgărașului"	Brașov	0721.331.232 0268.228.783	gal.rasaritul@gmail.com office@galrtf.ro	www.galrtf.ro
9	Asociația "Grupul de Acțiune Locală Transcarpatica"	Brașov	0766.054.445 0723.151.949	gal.transcarpatica@yahoo.ro	www.galtranscarpatica.ro
10	Asociația „Ținutul Bărsei”	Brașov, Covasna	0731.302.362 0268.547.616 Fax:0268.547.676	tinutulbarsei@gmail.com	www.tinutulbarsei.ro
11	Asociația „Grupul de Acțiune Locală -Microregiunea Valea Sâmbetei”	Brașov	0787.872.607 0268.286.701	galmvs@galmvs.ro	www.galmvs.ro
12	ASOCIAȚIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ „CURBURA CĂRPAȚILOR”	Brașov, Covasna	0770.207.389 0770.261.712	curburacarpatilor@gmail.com	www.curburacarpatilor.ro
13	ASOCIAȚIA "ALUTUS REGIO EGYESULET"	Covasna	0759.024.900 Tel/Fax:0267.378.988	office@alutusregio.ro	www.alutusregio.ro
14	ASOCIAȚIA "ANGUSTIA" EGYESULET	Covasna	0742.187.616 0751.453.056 0267.366.720 Fax: 0267.366.680	galangustia@gmail.com	www.angustia.ro
15	ASOCIAȚIA GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ PROGRESSIO	Covasna	0722.148.825 0736.360.549 0267.347.747	asociatia.galprogressio@gmail.com	www.galprogressio.ro
16	ASOCIAȚIA GRUP DE ACȚIUNE LOCALĂ POARTA APUSENILOR	Mureș	0721.981.961	fagadar.alexandru@galpa.ro	www.galpa.ro
17	Asociația LEADER "CSIK"	Harghita	0745.654.922 0266.379.045	office@csikleader.ro	www.csikleader.ro
18	Asociația GAL Homorod - Kukullo Leader	Harghita	0746.199.143	eeltamas@gmail.com office@hkleader.ro	www.hkleader.ro
19	Asociația Grupul de Acțiune Locală "Sovidek-Hegyalja Helyi Akciocsoport Egyesulet"	Harghita, Mureș	0742.975.940 0749.126.217	office@sovidek-hegyalja.ro	www.sovidek-hegyalja.ro
20	Asociația "Grupul de Acțiune Locală pentru Dezvoltarea Regiunii Giurgeu G10"	Harghita	0752.241.878 0266.352.360	office@g10.ro	www.g10.ro

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Obiectivul tematic 9: Promovarea Incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare, Prioritatea de investiții 9v: Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă Obiectiv Specific (O.S.) 4.16: Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă, Mă SMIS 127358.

21	Asociația "Grupul de Acțiune Locală Dealurile Târnavelor"	Mureș, Sibiu	0740.291.869 0265.711.718	dealuriletarnavelor@yahoo.com office@tarnava-mare.ro	www.tarnava-mare.ro
22	Asociația Târnavă Mică-Bălașeri-Sărăteni	Mureș	0786.899.072 0786.899.073	kktt.leader@gmail.com	www.leadertarnavamica.ro
23	Asociația GAL3 - Cristești, Pănet, Sâncraiu de Mureș	Mureș	0770.731.454 0365.455.269	office.gal3@gmail.com	www.leadergal3.ro
24	GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ DEFILUL MUREȘULUI SUPERIOR	Mureș	0787.511.701 0265.556.238	defmursup@yahoo.com	www.gal-dms.ro
25	Asociația LEADER Parteneriat Mureșean	Mureș	0745.380.530 0265.335.371 Fax:0265.335.207	leadermuresean@leadermuresean.ro leadermuresean@gmail.com	www.leadermuresean.ro
26	ASOCIAȚIA LEADER POARTA CÂMPIEI MUREȘENE	Mureș	0735.845.040 0365.455.265	galpcm@yahoo.com	www.poartacampiemuresene.ro
27	Asociația LEADER Valea Nirajului	Mureș	0745.098.766 0265.571.352	office@vaneanirajului.ro	www.nirajleader.com
28	Asociația Grupul de Acțiune Locală Zona Luț, Șar, Câmpie	Mureș	0744.581.038 0730.040.262 0265.554.212	lutsarcampie@yahoo.com	www.lutsarcampie.ro
29	GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ PRIETENIA MUREȘ - HARGHITA	Mureș, Harghita	0744.581.038 Tel/Fax:0265.536.015	gal.mures.harghita@gmail.com	www.galprietenia.ro
30	Asociația "GAL Zona de Câmpie"	Mureș	0722.510.178	gal.zonadecampie@yahoo.com	www.zonadecampie.ro
31	Asociația GAL Podișul Târnavelor	Mureș	0722.510.178	gal.podisultarnavelor@yahoo.com	www.podisultarnavelor.ro
32	Asociația "Grupul de Acțiune Locală Podișul Mediașului"	Sibiu	0752.108.092 0269.515.577	galpodisulmediasului@galpm.ro	www.galpm.ro
33	Asociația "Grupul de Acțiune Locală Tara Oltului"	Sibiu	0744.795.965 0269.522.101 Fax:0269.522.201	tara_oltului@yahoo.com	www.taraoltului.ro
34	ASOCIAȚIA GAL MĂRGINIMEA SIBIULUI	Sibiu	0744.526.156 Tel/Fax: 0269.558.658	galmarginimeasibiului@yahoo.com	www.galmarginimeasibiului.ro
35	Asociația "GAL Microregiunea Hârtibaciu"	Sibiu	0735.779.139 Tel/Fax:0269.510.030	office@gal-mh.eu barsan.avh@gmail.com	www.gal-mh.eu

Verificat și avizat,

Lajos Vajda

Coordonator Partener 1

Aprobat,

Bogdan Tănase

Manager de proiect

Consolidarea coeziunii economice și sociale în Regiunea Sud-Muntenia și în Regiunea Centru
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Asociația EXINO

05.01.2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României